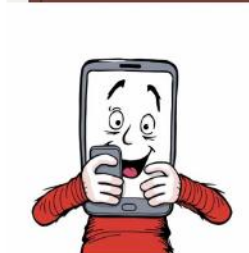

Érted – Érted? szövegértés feladatok

Rövid szövegértési feladatok a szociális kompetencia fejlesztéséhez.

Illemtan 1.

„A” szöveg

Mindennapi életünk során számtalan helyzetben alkotnak rólunk véleményt a minket körülvevő emberek. Fontos, hogy megnyilatkozásainkkal jó benyomást keltsünk. Ehhez ismerni kell a kommunikációs illemszabályokat, a kommunikációs etikettet.

„B” szöveg

„Modortalan csak az lehet, aki Robinsonként egy elhagyott szigetre kerül, illetve még az sem, mert ott nincs kivel. De ha már megtalálta a maga Péntekjét, viselkednie kell, hogy elviselhető legyen életük.” *(Fedor-Kovács-Osvát: Vidám illemtan)*

„C” szöveg

Az illemszabályok nem törvények. Mégis elengedhetetlen követnünk őket, ha elvárjuk, hogy emberként kezeljenek minket.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a három szöveget!

1. Mi köti össze a három szöveg tartalmát?

.....

2. Miért fontos az emberek számára az illemtan?

.....

3. Fogalmazd meg egy jó tanácsot társaid számára a három szöveg felhasználásával!

.....

4. Fogalmazd meg egy mondatban a véleményedet a szövegek tartalmáról!

Az illemtan ismerete nem fontos, mert

Az illemtan ismerete fontos, mert

5. A „B” szöveg alapján mit tudhatsz meg Robinsonról? Válaszodat támaszd is alá a szövegből!

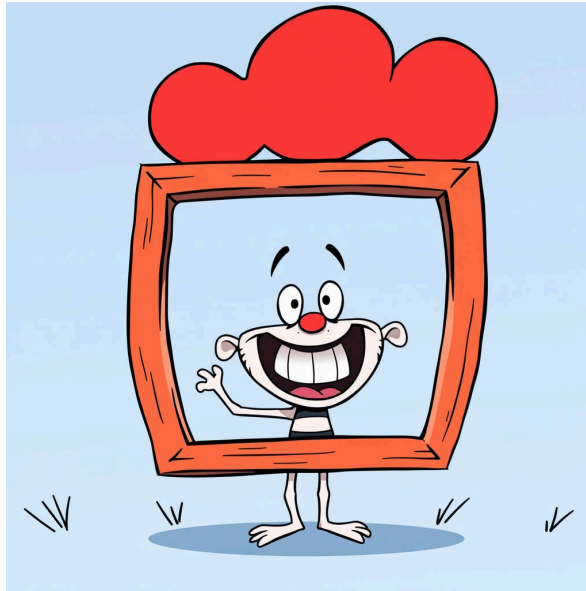
.....

.....

6. Mi a különbség szabály és törvény között?

.....

Jól tudod?

Húzd alá az ismereteid alapján a megfelelő választ! Megoldásodat beszéld meg a padtársaddal!

1. Bemutkozáskor a férfi

- 1 mindig feláll;
- 2 csak, ha idősebbnek vagy nőnek mutatkozik be;
- x ülve marad.

2. Bemutkozáskor a nő

- 1 mindig feláll;
- 2 csak ha a férfi kora, tekintélye indokoltá teszi;
- x mindig ülve maradhat, de manapság már legalább kissé felemelkedik.

3. Telefonáláskor ki mutatkozik be először?

- 1 a hívó fél;
- 2 a hívott fél;
- x nem kell bemutatkozni, mert a telefon úgymint jelzi, ki hív.

4. Hogyan mutatkozol be?

- 1 a beceneved mondd;
- 2 teljes nevedet mondd;
- x keresztnévedet mondd.

5. Zavarban vagy, nem tudod, hogy új ismerősödet hogyan szólítsd. Mit teszel?

- 1 legjobb elkerülni a megszólítást;
- 2 *néninek* vagy *bácsinak* szólítod, így a legtiszteletteljesebb;
- x egyszerűen megkérdezed, hogyan szólíthatod.

6. Ki kezdeményezi a kézfogást?

1 mindig a nő;

2 mindig az idősebb,

x az, akinek köszönünk, illetve akinek bemutatkozunk vagy bemutatnak.

7. Apukád és öcséd van a szobában. A barátoddal érkezel. Hogyan mutatod be a nálad idősebb barátodat?

1 apukádat és öcsédet bemutatod a barátodnak;

2 apukádnak a barátodat, neki öcsédet;

x apukádnak és öcsédnek bemutatod a barátodat.

8. Ha olyan helyiségbe lépsz be, ahol tartózkodik valaki

1 megvárod, hogy köszönjenek neked;

2 minden esetben te köszönsz előre;

x a köszönési szabályok érvényesek (férfi-nőnek stb.).

9. A tegeződés baráti kapcsolatot feltételez. Iskolatársaiddal, barátaiddal természetes a tegeződés. Más esetekben ki ajánlja fel?

1 életkortól, beosztástól függetlenül a nő;

2 idősebb a fiatalnak, vezető a beosztottnak, nő a férfinak;

x mindig a pillanatnyi helyzettől függ.

10. Egy vak emberrel beszélgetsz. A búcsúzásnál

1 *Viszontlátásra!* köszönést használhatod, ezzel sem hívod fel a figyelmét a helyzetére;

2 *Viszontlátásra!* köszönést nem használhatod, sértő, hiszen ő nem lát;

x jobb, ha el sem köszönsz.

11. Egy partin a bemutatkozásnál nem érted jól a másik nevét, de már kétszer újrakérdezted. Hogyan szólítod meg?

1 megkérdezem harmadszorra is;

2 igyekszem figyelni, mások hogyan szólítják;

x elkerülöm a megszólítását, nem beszélgetek vele a partin.

12. Buszon utazol, és felhív mobilon a barátod.

1 Felveszed, és örülsz, hogy buszozás közben legalább beszélgethetsz valakivel.

2 Nem veszed fel, nem akarsz másokat kellemetlen helyzetbe hozni azzal, hogy téged hallgatnak.

x Felveszed a telefont, és bekapcsolod a kamerát is, mert illik, hogy a másik szemébe nézz.

Köszönj jól!

(igaz-hamis)

1. A balkezesek férfi kézfogása szintén bal kézzel történik.
2. Bemutkozásnál a férfi nyújtja először a kezét a nőnek.
3. Köszönéskor a fiatalabb köszön az idősebbnek.
4. Ha zavarban vagy, ne nézz rá a beszélgető partneredre!
5. Mindenkinek köszönhetünk „szia” köszönéssel.
6. A bemutatkozásnál zsebre tett kézzel nem állhatunk.
7. A teremben lévőknek köszön a megérkező.
8. A köszönéshez gyakran tartozhat megszólítás is, kalapemelés, fejbiccentés.
9. Mindig a napszaknak megfelelően köszönjünk!
10. Bemutkozásnál a bemutatkozó nyújtja először a kezét.
11. A lányoknak előre köszönnek a fiúk.
12. A gyerekek köszönhetnek „csókolom”-mal is a felnőtteknek.
13. A portásnak nem kell köszönni.
14. Az idősebbek előre köszönnek a fiataloknak.
15. Mindig annak a szemébe nézünk, akinek köszönünk.
16. Az igazgató mindig előre köszön a beosztottjainak.
17. Megfelelő köszönési mód a „Jó napot!” is.
18. A felnőttek minden esetben használhatják a „szia” köszönést.
19. A takarító néaninek is illik udvariasan köszönni.
20. A diákok mindig előre köszönnek a tanároknak.

Elnézést, sajnálom vagy bocsánat?

A mindennapi szóhasználatban az *elnézést*, a *bocsánat*(kérés) és a *sajnálom* kifejezéseket szinte szinonimaként kezeljük, de valójában mégsem azonos a tartalmuk.

Míg a bocsánatkérésünk, sajnálkozásunk akkor helyes, ha vétkesek vagyunk egy kínos, kellemetlen, esetleg fájdalmas helyzet létrejöttében, addig az elnézést kérő kifejezést abban az esetben kellene használnunk, ha rajtunk kívül álló, esetleg szokványos problémával állunk szemben.

A társalgási nyelvben bocsánatot, „*kegyelmet*” kérünk valamilyen alkalmatlankodásért, akár akaratlanul elkövetett bántalomért, közbeszólásért vagy kissé tapintatlannak vélt kérdésért. Sajnos akkor is ezt használjuk, ha segítséget kérünk valakitől ahelyett, hogy valóban *kérnénk*. A „*sajnálom*” kifejezés eredetét az etimológiai szótáraink nem közlik, a bocsánatkérés szinonimájaként említik, jóllehet a kifejezésben ott van a megbánás, bűnbánat.

De mit jelent ez a gyakorlati életben? Mikor kell elnézést kérnünk, és mikor helyesebb választás a bocsánat?

(oktatási célra átalakított szöveg)

A szöveg segítségével egészítsd ki a címben szereplő szavak valamelyikével mondatokat!

- Ha a buszon, vonaton szeretnél leülni, megkérdeznéd, hogy szabad-e a hely, akkor a(z) "....." udvariassági formulát használd, ugyanis az adott helyzetben nincs miért, vagy kifejezni.
- Amikor véletlenül nekiütközöl valakinek, kérj az okozott kellemetlenségért.
- Rendszeres szófordulat, hogy: „*Sajnálom, de számomra ez elfogadhatatlan*” Ez helyes vagy helytelen szófordulat?, hiszen ilyen esetben nem kell a kifejezni.
- Véleményed szerint a „*Ne haragudj, megkérhetlek arra, hogy...*”; „*Bocsánat, lenne pár perced...*” szófordulatok helyett, hogyan kellene helyesen, megalázkodás nélkül segítséget kérni?
- megoldás: ;

Bocsánatot kérni nem könnyű...

(1) Bocsánatot kérni nehéz. Nem véletlen, hogy jó bocsánatkéréssel szinte alig találkozunk, hiszen nem könnyű belátnunk, ha hibáztunk, könnyebb másra hárítani a dolgot, „terelni”, akár vádaskodni. A jó bocsánatkéréshez első lépés felismerni, milyen hibát követtünk el, majd azt, hogyan ne kérjünk bocsánatot.

(2) A foghegyről odavetett „bocs” – ha még grimaszt is vágsz hozzá – csak annyit üzen, hogy nem gondolod komolyan, inkább csak túl akarsz lenni a „kötelező illetanon”. A „de” szócska sem segít, hiszen mindenki tudja, hogy utána jönnek a kifogások. Nem az a lényeg, hogy ki kezdte a vitát, vagy hogy a sértett vagy te mit érzel, hanem az, hogy mit tettél, és annak mi a következménye.

(3) A valódi bocsánatkérésnél fontos, hogy egyes szám első személyben beszélj, hiszen el kell ismerned, hogy hibáztál. Konkrétan nevezd meg a tettet, amiért bocsánatot kérsz, adj rá magyarázatot! Mondd ki, hogy megbántad, amit tettél; ígérd meg, hogy a jövőben nem történik hasonló; és hogy igyekszel jóvátenni a hibát. És persze kérj bocsánatot!

(4) Bocsánatot kérhetsz, de nem várhatod el, hogy a másik megbocsát. Semmiképpen ne szorongj amiatt, hogy elfogadják-e a bocsánatkérést, amennyiben te megtettél mindent, ami ebben a helyzetben elvárható. Hasznos tanács: inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Elveszett bekezdés. Olvasd el a következő bekezdést! Véleményed szerint melyik bekezdés után következett az eredeti szövegben? Egészítsd ki a hiányos mondatot!

Ha bocsánatot akarsz kérni, ne üzenetben vagy cseten tedd! Természetesen szóbeli bocsánatkérés esetén az érzelem és a hang lejtés is jelentős mértékben befolyásolja a végeredményt. Ha szemtől szemben kérünk bocsánatot, a szemkontaktus, az őszinteség megfelelő kifejezése, és az ehhez hasonló tényezők is fontos szerepet játszanak. A bekezdés után következik, mert

2. Magyarázd meg röviden, mit jelentenek a szövegből kiemelt szavak!

belát:

másra hárítani:

foghegyről odavet:

grimasz:

konkrét:

3. A 3. bekezdés alapján sorold fel a bocsánatkérés elemeit!

- –
- –
- –
- –
- –
- –

4. Mit jelent a szöveg végén megfogalmazott tanács: *inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot?*

.....

Mióta is tegeződünk?

Noha a tegezés a 20. században lett az egyenrangúság fokmérője, nyelvünkben csak a 16. században bukkantak fel magázó formulák, az *ön* névmás használatáról pedig csak az *újmagyar kor* elejéről, a 18. század végéről van adatunk.

Az ősi magyar nyelv tegezõ volt. Erre példa a legkorábbi latin betűs, teljesen magyar nyelvű szövegemlékünk, a 12. századi *Halotti beszéd és könyörgés* leghíresebb sora: „Látjátuk feleim szümtükkel, mik vogymuk”. A magázódás megszületésének első lépése az udvarias tegezés kialakulása, amikor a kétféle tegezés volt: a rendes tegezés és a *nagyságod, uraságod, kegyelmed* megszólítás (amely tegez) a harmadik személyű igével (amely magáz). Tegezte a földesúr a szolgáját, és a szolga is az urát, igaz, ez utóbbi fűzött hozzá tiszteletet sugalló megszólítást. A *maga (maguk)* személyes névmás a 16. században alakul ki a *maga kegyelmed* szókapcsolatból, az *ön* névmás pedig 19. századi elterjedését az udvariasabb magázás formájaként *Széchenyi István* grófnak köszönheti. Még a 20. században első felében is csak magázódással lehetett a tiszteletet kifejezni.

A múlt században aztán a modern zenék, a rock and roll kultúra megérkezésével népszerűvé vált a tegezõdés, ami bár addig is létezett, csak szűkebb, baráti körben volt jellemző a használata. Ekkor lett a tegezés a fiatalok büszke nyelvi formája, a közvetlenség kifejezésének egyik eszköze.

Az ezredforduló legalább négy megszólítási és kapcsolattartási módot különböztetünk meg: a *tegezést*, a *magázást*, az *önözést* és a *tetszikelést*. Jóllehet tegeznek a reklámok, az üzletek, a média, az etikett szabályai szerint, a mai napig is az egymásnak ismeretlen emberek társalgásában, a magázódás a kívánatos kommunikációs forma.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Állítsd sorrendbe a megszólítások fejlődését!

... Udvariasabbnak ítélt 3. személyű megszólítás megjelenése.

... A tegezés a lázadás egyik nyelvi eszköze.

... A tegezés az egyetlen, mindenki által használt megszólítás

... „hibrid” megszólítási forma használata.

... A *maga* névmás használata a megszólításban.

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások mellé a megfelelő betűjelet!

- Napjainkban csak a magázást és a tegezést használhatjuk a megszólításra.
- Tegezésre 1195 körüli időből is van példánk.
- A tegezõdés mindig az egyenrangúság fokmérõje.

- A szolga is tegezte urát a magyar középkorban.
- Csak a magázás lehet az emberek közötti tisztelet nyelvi kifejezője.
- A 20. század első felében nem volt általános a tegeződés.

Tegeződöm én magával?

Nyelvünk egyik érdekessége, hogy különbséget tesz a tegeződés (pertu) és a magázódás között, ami a társadalmi viszonyoknak, kapcsolatoknak, tiszteletnek a jele. A tegeződés akkor természetes, ha valaki fiatal, hozzánk hasonló korú, ha barátunk vagy családtagunk az illető.

A magázódás ezzel szemben egy udvariasabb, távolságtartóbb forma. Leggyakrabban tanárokkal, idősebb felnőttekkel vagy olyan emberekkel használjuk, akiket nem ismerünk közletről. Ilyenkor a „te” helyett „ön”-t mondunk, és a megszólítás, a kérdések is másképp hangzanak: „Meg tudná mondani, hol van a tanári szoba?” vagy „Tanár úr, ön tartja az órát?”.

Nemrég még az „ön” távolságtartóbb, „fölfelé szólítás” volt; a „maga” az udvariasabb, azonos szinten állók megszólítása, ma inkább „lefelé szólítás”. Hölgyeket soha ne „magázzunk”! Manapság – talán a hangzás miatt – az „ön” az udvariasabb, ajánlatos forma.

A tegeződés lehetőségét nem a fiatalabb fél dönti el. Az azonos neműeknél a tegeződésre való áttérést mindig az idősebb vagy a magasabb rangú személy ajánlja fel, illetve egyenrangúak és azonos korúak esetén a nő a férfinak. Tanárt, edzőt vagy orvost tehát nem lehet csak úgy letegezni – ez illetlenség lenne. Ha valaki felajánlja a pertut, azt illik elfogadni és megköszönni. Durva sértés az ajánlat után is magázódni. A tegeződés egy életre szól, bármi történik is, ezt vállalni kell. A nagyon idős emberek engedély nélkül tegezhetnek.

Általános iskolában a tanárok tegeznek a diákokat, azonban középiskolában már előfordul a magázás is, ami jelzi azt, hogy a tanár „felnőttként” kezeli a tanulót. Az egyetemen aztán már elvárt a magázódás. Ma is élő kifejezés a „csendőrpertu”, ami az engedély nélküli, viszonzatlan tegezés megnevezése, ami a hatalom érzékeltetésére szolgál.

Ha valaki nem biztos a tegeződés-magázódás használatában, maradjon az utóbbinál, így nem tévedhet.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Feleletválasztós kérdések (karikázd be a helyes választ!)

Mit fejezhet ki a tegeződés?

- a) távolságtartást
- b) udvariasságot
- c) közvetlenséget

d) feszültséget

Kik között természetes a tegeződés?

- a) tanár és diák között
- b) diákok és szüleik között
- c) barátok és osztálytársak között
- d) idősebb ismeretlen felnőttek között

Ki döntheti el, hogy két ember áttér-e tegeződésre?

- a) Mindig a fiatalabb fél.
- b) Mindig a diák.
- c) Az idősebb vagy rangban magasabb személy.
- d) A beszélgetés hallgatója.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- A magázódás mindig udvariatlanság.
- Tanárt csak akkor tegezhetsz, ha ő kifejezetten megengedi.
- A „Szia, hogy van?” típusú mondatok helyesek, mert barátságosak.
- A magázódás jelezheti a tiszteletet.
- Középiskolában Magyarországon mindig tegeznek a tanárok a diákokat.

3. Egészítsd ki a szöveget!

A udvariasabb, távolságtartóbb forma, amit főleg és használunk. A közvetlenebb, és természetes például és között. Ha nem tudjuk, mit használjunk, inkább a a biztonságosabb választás.

Mobilozás

Megcsörren a telefonod, és már nyülsz is érte, pedig előtte át kellene gondolnod néhány dolgot. Például azt, hogy nem zavar-e másokat a beszélgetésed, vagy ha éppen az utcán sétálsz, nem kellene-e félreállnod.

Mindenesetre ügyelj rá, hogy senkire sem tartozik a magánbeszélgetésed, ezért beszélj halkán, semmiképpen ne telefonálj az utcán kihangosított telefonnal!

Mielőtt bárkit is felhívnál, nézd meg, hány óra van, alkalmas-e az időpont a telefonálásra. Kerüld a kora reggeli, késő esti és az étkezési időpontokat!

Mindig mutatkozz be, és kérdezd meg, hogy nem zavarsz-e! Előfordul, hogy véletlenül téves számot hívtál, ilyenkor kérj elnézést, mielőtt letennéd.

Vendégségben nem illik telefonálni, de ha úgy érzed, hogy a hívás nem várhat, akkor kérj elnézést, és menj ki a szobából.

Otthon, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonbabrálás nélkül is.

Mosolyogj beszéd közben, hiszen ez is „hallatszik” a másik oldalon.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Mit jelent a magánbeszélgetés?

.....

Írj rá példát!

.....

2. Mit jelent a „telefonbabrálás”? Mennyivel jelent többet, mint a „telefonálás”, „mobilozás”?

.....

3. „Otthon, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonbabrálás nélkül is.” – Mit feltételez a szülőkről az idézett mondat?

.....

Neked mi erről a véleményed? Te is problémának tartod? Válaszodat indokold!

.....

4. Hogyan magyaráznád a szöveg utolsó mondatát?

.....

5. Már tanultál a telefonálás szabályairól. Jelöld pipával (✓), amit már tudtál, Felkiáltójellel (!) azt, ami új információ számodra a szövegben! Ha legközelebb telefonálsz, már érdemes erre is

Udvarias mobilozás (I.)

(1) Ma már szinte természetes, hogy zsebünkben, táskánkban, kezünk ügyében ott van a mobiltelefon. A szülők és a tanárok szerint a „gyerek kezének meghosszabbítása”. Hasznos kütyü vonatkozás, forgalmi dugó és vész esetén is. Azonban meg kell tanulnunk jól használni ezt az eszközt is.

(2) Gondolkozzunk, mielőtt telefonon hívunk valakit, megfelelő-e az időpont. Hivatalos ügyben a munkaidőben telefonáljunk, ha pedig az otthonában hívunk valakit, fontos a 9 – 9-es szabály, azaz 9:00 és 21:00 óra között tegyük ezt. Ahol kisgyerekek vannak, nem illik telefonálni 14:00 és 16:00 óra között. Csak szükség esetén telefonáljunk vasárnap.

(3) A hívó fél mobilhíváskor is tartsuk be a telefonálás általános szabályait, és kérdezzük meg, hogy alkalmas-e az idő a beszélgetésre. Téves szám hívása esetén pedig kérjünk elnézést.

(4) Amennyiben megszakad a vonal, mindig a hívó telefonáljon újra, mert különben csak „kergetik” egymást a felek. Ha üzenetrögzítő jelentkezik be, illik üzenetet hagyni, a hívott félnek pedig ilyenkor illik visszahívnia az üzenethagyót.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Milyen költői kép az első bekezdésben szereplő idézőjeles kifejezés?

„gyerek kezének meghosszabbítása”

–

Keress még hasonló köznyelvi költői képet a bekezdésben!

–

2. Húzd alá az első bekezdésben a „kütyü” szinonimáját! Gyűjts még három rokon értelmű szót!

3. A harmadik bekezdés a telefonálás általános szabályait említi. Melyek ezek? (Két dolgot említs!)

–

–

4. Döntsd el, igazak-e az alábbi állítások! A hamis mondatokat javítsd!

mondat	I/H	javítás
Délután 3-kor hívhatom a kisgyerekes osztályfőnökömet.	I/H
Ha rossz számot hívunk, ne felejtsük el mondani, hogy „bocsi”.	I/H
Ha valaki üzenetet hagy számunkra a hangpostán, alkalmas időben hívjuk vissza.	I/H
Ha hív a barátod, és megszakad a vonal, hagyj neki üzenetet!	I/H

Udvarias mobilozás (II.)

(1) Bár már sokat tudunk a mobilhasználatról, mindig vannak olyan részletek, amelyekre érdemes odafigyelni. Ezekből olvashatunk néhányat. Lesznek ismerős gondolatok, amelyeket csak kiegészítünk, és találunk új dolgokat is.

(2) Társaságban halkítsuk le a telefont! Ha mégis fontos elintéznivalónk lenne, kérjünk elnézést, és vonuljunk egy félreeső helyre, ahol a telefonálásunkkal nem zavarunk senkit. Ki kell kapcsolni a mobiltelefont tárgyaláson, konferencián, kulturális és vallási rendezvényen, temetésen és ünnepségen. Ha ilyenkor a mobilunkat nyomkodjuk, az érdektelenséget mutat. Vannak helyzetek, ahol a mobil használata veszélyes (repülőgép, autó, kórház, orvosi rendelő).

(3) Még a buszmegállóban is fogjuk rövide mondandónkat. Amennyiben elkerülhetetlen felvenni a telefont, csak röviden beszéljünk, vagy küldjünk üzenetet, hogy később visszahívjuk a hívót. Mindig megfelelő hangerővel beszéljünk privát ügyekről, ne zavarjuk embertársainkat.

(4) Lehetőleg ne nyúljunk más telefonjához! A telefonos üzenetek, fotók, e-mailek a levéltitok részének számítanak. Mindig figyelmeztessük partnerünket, ha „ki van hangosítva”, és közöljük vele, kik vannak még jelen. Sok kellemetlenségtől óvjuk meg magunkat. A beszélgetés rögzítésére mindig előre kérjünk engedélyt. Ne készíthetünk titokban, a szereplők beleegyezése nélkül se kép-, se hang-, se videofelvételt.

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Írd az alábbi szövegrészek mellé, melyik bekezdésből, honnan maradhatott ki! Egy beszúrt hiányjel (✓) fölé írd a szövegrész betűjelét!

a) *„Moziban, színházban ne vegyük elő a telefonunkat, hiába halkítottuk le, a fény is rendkívül zavaró a sötét teremben. Tiszteljük mások szórakozását, és a színészek munkáját!”*

bekezdés száma:

b) *„Ez nemcsak illem- és etikai kérdés, hanem jogi is.”*

bekezdés száma:.....

c) *„Nyilvános helyen is vonuljunk félre telefonálás közben, illetve zárt helyen (buszon, vonaton, metrón), ha megoldható, ne telefonáljunk.”*

bekezdés száma:.....

d) *„Ilyenkor a rezgő mód sem megengedett.”*

bekezdés száma:.....

2. Keresd a helyét! Melyik meghatározásnak felelnek meg az aláhúzott szavak? Írd a táblázatba!

.....	összehívott tanácskozás, szakmai, tudományos vagy közösségi kérdésekkel foglalkozó értekezlet, megbeszélés, eszmecsere
.....	erkölcs; magatartásbeli szabályok összessége
.....	levél vagy más lezárt küldemény illetéktelen felbontásának tilalma, illetve tartalmuk bizalmosságának büntetőjogi védelme
.....	távolabbi hely; nincs szem előtt
.....	hivatalos megbeszélés legalább két fél között, akik megegyezésre akarnak jutni (pl. üzleti vagy politikai kérdésben)

Színházba járnunk ünnepről...

Színházba járnunk ünnepről, ilyenkor a lelkünk is ünneprőlbe öltözik. Azonban itt sem leszünk egyedül, tehát be kell tartanunk az együttélés alapvető szabályait és a színházi illemszabályokat.

Fontos az alkalomhoz illő megjelenés. Görög Ibolya protokoll szaktanácsadó szerint a közsínházakban rendezett, alkalmi vagy legalábbis nem sportos ruházat illik, de egy-egy musicalen lazán, félelegáns öltözetben is megjelenhetünk. Az alternatív daraboknál, független társulatoknál elfogadott a lazább viselet, de a tisztaság, ápoltság ott is kötelező.

Mindig időben érkezz, az előadás előtt legalább 10-15 perccel! Időt kell hagynod a ruhatár használatára, és kell egy szusszanásnyi idő, hogy lelkileg is felkészülj a darabra! Ha középre szól a jegyed, igyekezz mielőbb helyet foglalni, ha a szélen ülsz akkor légy türelemmel, amíg a beljebb ülők megtalálják a székeiket. Ha a sorban már ülő néző előtt kell elmenned, azt mindig arccal a néző felé fordulva tedd. Ha előtted mennek el, segítsd azzal a bejutni próbálót, hogy felállsz, amíg elhalad előtted. Az együttműködést illik megköszönni. Ha közepesenél magasabb termetű, ne húzza ki magát az ülésen, mert a mögötte ülő – talán jóval alacsonyabb termetű ember – elől egészen elveszi a kilátást.

Az előadás alatt közönségnek csendben kell lennie, és nem szabad zavarnia az előadást. Tehát ne beszéljess, és kapcsold ki a mobiltelefonodat, hogy se a hangja, se a fénye ne zavarja az előadást! Nem illik táskában kotorászással, ivással, evéssel, cukorpapír-csörgetéssel sem zavarni a darabot és másokat. A felvonások szünetében a büfében olthatod szomjajadat.

A taps az előadás része, ezzel köszönöd meg a színészek játékát, ez az ő „jutalmuk”. Mindig várd végig a tapsrendet, csak akkor hagyd el a nézőteret, ha a világitást felkapcsolták, és leeresztették a vasfüggönyt.

(oktatásra átalakított szöveg)

1. Olvasd el a szöveget! Keresd ki a szövegből az alábbi jelentésekhez tartozó szavakat (szókapcsolatot)! Ahol több jelentés szerepel, húzd alá a szövegbe illőt!

Szó	Jelentés
.....	A színházi előadás végén a közönség tetszésnyilvánítására a függöny elé lépő színészek megjelenésének egymásutánja. A sorrendet a szerep nagysága és a színészek a társulatban elfoglalt helye, népszerűsége határozza meg. Az előadás szerves része lehet.

.....	Olyan előadás, ahol a formabontó szándék, a kísérletező kedv, illetve ezek programszerű vállalása jelenik meg.
.....	<p>1. Színházakban az előfüggöny elé szerelt, felhúzható és leereszthető, ajtóval is ellátott nagy hullámbádog lemez, amely leeresztve, a színpadot és a nézőteret egymástól teljesen elszigeteli, és az esetleges tűz áttérjedését megakadályozza.</p> <p>2. Átvitt értelemben (politika) a szocialista és a tőkés országok közötti mesterséges politikai válaszfal a szabad közlekedés, érintkezés korlátozására v. megakadályozására.</p>
.....	<p>1. Érintkezési szabályok összessége, amely megszabja a hivatalos érintkezések módját, formáját; a hivatalos kapcsolattartás formai szabályai, írott és íratlan szokásai, amelyeket hivatalos rendezvényeken, meghívásokon, megbeszéléseken alkalmaznak.</p> <p>2. Hivatalos tárgyalás jegyzőkönyve.</p> <p>3. Műszaki jegyzőkönyv; technikai adatok feljegyzésére szolgáló hivatalos feljegyzés.</p>
.....	<p>1. Ízléses választékossággal, előkelően és finoman öltözött <személy>.</p> <p>2. (kissé választékos) Előkelő. Elegáns hely, körök.</p> <p>3. (ritka) Ízléses, könnyedén finom. Elegáns forma, megoldás.</p>
.....	Olyan színpadi műfaj, amely a zenés színház modernebb darbjait foglalja magába; olyan színházművészeti ág, amely egyesíti magában a zene, a tánc és a színházi dramatikus elemeket. Kifejezetten szabad műfaj, az alkotók által formálható, nincsenek megdönthetetlen formai vagy műfaji szabályai.

2. Döntsd el a szöveg alapján, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)!

Állítás	I/H
.....	
A darab elején egy üzenet megírása vagy az insta gyors csekkolása még belefér.	I/H
.....	
Az első randevút érdemes színházba szervezni, hogy megismerhesd a választottad.	I/H
.....	
A színházi öltözeted függ attól, hogy melyik színházba, milyen darabra mégy.	I/H
.....	
A mobiltelefont érdemes kikapcsolni, hogy a fénye se zavarja meg a színészeket.	I/H
.....	
A színházba lépve illik köszönni a jegypénztárosnak, ügyelőknek is.	I/H
.....	
A taps közben érdemes elindulni, hogy a ruhatárból kikérhesd a kabátodat.	I/H
.....	

3. Magyarázd meg az első mondatot!

„Színházba járni ünnep, ilyenkor a lelkünk is ünneplőbe öltözik.”

-

4. Mit jelent a „félelegáns” kifejezés?

•

Sétálunk, sétálunk... – az andalgás illemtana

(1) Minden változik, a társas viselkedés szabályai is. Ami korábban udvariatlanságnak számított, az manapság már nem feltétlenül tűnik annak. Mégis érdemes néhány régi elvárásra figyelni.

(2) Amikor barátnőddel sétálni indulsz, figyelj, hogy a lány mindig a fiú jobbján megy. Ez a középkorból eredő szokás a nő védelme érdekében alakult ki. A lovag jobbján vezette a szebbik nem képviselőjét, így veszély esetén könnyebben előránthatta a bal oldalára kötött kardját.

(3) Manapság ugyan nem fenyegeti lépten-nyomon veszély a nőket, ügyelj arra, hogy barátnőd minden esetben a „védett oldalon” menjen, bár ez nem mindig jelenti szigorúan a jobb oldalt. Egy keskeny járdán például az úttesttől távolabbi, esős időben az esőcseppektől, sártól védett oldalon menjen a lány. Keskeny lépcsőn engedd őt magad elé, míg lefelé te haladj elől, hogy figyelmeztess, ha valami akadály kerül utatokba.

(4) Ha két lány társaságában sétálsz, akkor menj középen, két férfi esetében pedig a nőt közrefogja a két férfi. És persze mindezt felülírja, ha valamelyik fél kényelmetlenül érzi magát az adott helyzetben, vagy túl keskeny a járda.

(Oktatási célra átalakított szöveg)

1. Jelöld a szövegben, honnan hiányozhatnak az alábbi mondatok, tagmondatok! Írd egy hiányjel (√) fölé a mondat betűjelét!

- Nem utolsó sorban a hölgy számára is kényelmesebb, „akadálymentes” így a séta.
- A többi járókelőt semmiképp ne zavarjátok a közlekedésben!
- hiszen minden gesztusunkkal magunkról üzenünk a másiknak.

2. Olvasd el az alábbi bekezdést, és oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A skandináv országokban a hölgyeket csak a bal oldalon szavad vezetni, itt úgy tartják, hogy az a szív oldala, c kell közel állnia a nőnek. vannak olyan országok (Afrika egyes részeim, az ázsiai szigetvilágban),a nők töltik be a vezető szerepet, kultúridegen a „védelmezett szerep”.

- Írd az alábbi bekezdésrészletbe a hiányzó szavak sorszámát!
 - ahhoz
 - ahol
 - azonban
 - számukra
 - ugyanakkor
 - ugyanis

b. Írd a bekezdés előtti zárójelbe, hányadik bekezdésnek lehet része (vagy hányadik bekezdést követheti) ez a szövegrész! Röviden indokold meg a válaszodat!

- -
- -

Az étkezési kultúra csendes halála

Fogalmazd meg egyetlen mondatban, miről fog szólni a cím alapján a szöveg! Mely szavak rejtik a címben szerző véleményét, érzését? Húzd alá!

tartalomjósolás:

1. Olvasd el a rövid szöveget!

Az étkezési kultúra csendes halála

(1) Az étkezési kultúra hosszú évszázadok alatt alakult ki olyanná, amilyenek ma ismerjük. Őseink még kézzel, közös tálból ettek, az evőeszközök használata a 18. század közepére honosodott meg, s ezt követően a polgárság életében megjelent az asztali viselkedés illemtörvénye. A szalvétát a 15. században használták először, és ezzel egyidejűleg rövidült az abrosz, ami korábban kéztörölkésre is szolgált.

(2) Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása, így már az étkezésnek sem adjuk meg a módját, ami nem jelent mást, mint hogy tiszteletet fejezünk ki a másik iránt, azaz úgy eszünk, viselkedünk az asztalnál, hogy a közös étkezés egy kellemes élmény legyen mindannyiunk számára.

(3) A változás hátterében a család szerepének, típusának megváltozása is állhat, hiszen a klasszikus családmódel felbomlásán túl jelentősen lecsökkent az az idő, amit a közös, kulturált étkezésre fordítunk. Ugyanakkor a gyorséttermek, a félkész ételek elterjedése is bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy kevesebb időt töltsünk az ételek elkészítésével, illetve a közösen elfogyasztott ebéd, vacsora fontossága is háttérbe szorult.

(4) Pedig a gyermek fejlődésének fontos részét képezi, hogy szüleitől elsajátítsa a társas viselkedés, köztük az étkezés kultúráját. Újra nagyobb figyelmet kellene fordítanunk arra, hogy az étkezés a táplálkozáson túl egy élvezetes, szociális alkalom legyen.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Adj címet a bekezdéseknek! A címadásnál figyelj arra, hogy csak névszókat használj (főnév, melléknév, számnév)!

(1)

(2)

(3)

(4)

2. Állítsd időrendbe az első bekezdés alapján az étkezési szokások fejlődésének állomásait! Megoldásodat írd a pontozott vonalra! A megoldáshoz a bekezdések sorszámát használd!

.....

3. "Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása..."

a) Fogalmazd meg saját szavaiddal egy mondatban, mit jelen az idézett tagmondat!

.....

b) Említs két másik példát, ahol ez a „lazulás” megfigyelhető!

.....

4. A harmadik bekezdés alapján sorold fel a változás okait!

.....

5. Tényt vagy véleményt fogalmaz meg a szerző? Húzd alá a szövegben azokat a nyelvi elemeket, amelyekkel a válaszodat alátámaszthatod!

.....

6. Miért tartja fontosnak a szerző, hogy az említett változás lassuljon, „visszaforduljon”?

.....

7. Te is fogalmazd meg a véleményed a változásról! Álláspontodat indokold!

.....

Éttermi randevő – útmutató fiúknak

- (1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illetlen szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevő esetében különösen érdemes erre figyelni.
- (2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem a meccsre mégy, figyelj arra, hogy ne viselj gyűrött inget, pólót, foltos, koszos ruhát. A cipőd is legyen tiszta, hajad megfésülve. Légy ápoltság, a „Neander-völgyi” stílus ritkán menő.
- (3) Meghívóként sem illik késni. Az étterembe te lépsz be először, és tartod az ajtót mindaddig, amíg a nő is belép. Ha a helyzet úgy kívánja, használd a ruhatárat! Segítsd le a barátnőd kabátját, és csak az után vedd le a magadét! Ha előre foglaltál asztalt, azt jelezd a pincérnek, ha nem, akkor te magad keress egy szabad asztalt! Először a hölgy ül le.
- (4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj, és ne hangoskodj.
Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd udvariasan rendelj, ne sűrgesd a pincért. Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálót! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapják a saját fogásokat, csak ez után kezdjétek el az evést!
- (5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tányérjába nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abbahagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.
- (6) Étkezés után, de legkésőbb a fizetésnél illik megköszönni a kiszolgálást. Távozáskor segítsd fel a kabátot a barátnődre, csak utána vedd fel a sajátodat, és udvariasan köszönj el az étterem dolgozóitól is.
- (7) Egy éttermi randi szólhat romantikáról, nevetésről, egy kis feszengésről – és ez így van jól. Légy önmagad, figyelj a másikra, és élvezd, hogy épp most írtátok az első (vagy sokadik) közös emléketeket egy tál bolognai fölött.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Szövegértési feladatok

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- a) A fiúnak érdemes előbb érkeznie, ha ő hívta meg a lányt. ...

- b) A lányoknak randin tilos desszertet enni.
- c) A barátnőd tányérjáról kóstolni az első randin teljesen elfogadott.
- d) A túl laza vagy koszos öltözet nem illik éttermi randevúhoz.
- e) A randi után kötelező megkérdezni, lesz-e második alkalom.

2. Húzd alá a helyes választ!

Miért nem jó, ha a fiú a focieredményeket nézegeti randi közben?

- a) Mert nem illik hangosan örülni.
- b) Mert a barátnője nem szereti a focit.
- c) Mert ilyenkor a figyelmét a másik félre kell fordítania.
- d) Mert zavarja a pincéreket.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?

- a) A mobillal játszani, amíg nem érkezik meg az étel.
- b) Természetesen viselkedni.
- c) Köszönetet mondani a vacsoráért.
- d) Nevetni a fiú viccein.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?

- a) Hogy ő rendel meg a lány által választott ételt a pincérnél.
- b) Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
- c) Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, nehogy kihűljön az étel.
- d) Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

3. Írd a mondatok mellé, hányas számú bekezdés tartalmát egészíti ki!

- A borralaló mértéke itthon általában 10–15%, hacsak a számla nem tartalmazza azt.
- Az étteremben a legjobb hely a bejáratnál szemben van.
- A ruhaszalvétát soha ne illesszük a nyakunkba, az ölünkbe fektetve használjuk!
- Az étterem is „veszélyes hely” lehet, és a te dolgod védeni a hölgyet.
- Napjainkban egyre több az ételallergia.

4. Mit jelent?

Az első bekezdésben szerepel az alábbi tagmondat: „*saját magunkról is sokat elmondunk*”. Magyarázd meg, mit jelent a szövegrész!

.....

A második bekezdésben szerepel a „*Neander-völgyi stílus*” (2) kifejezés. Mit jelent ez a kifejezés ebben a szakaszban?

.....

Ugyanezt a kifejezést az (5)-ös számú bekezdésnél is használhatnánk. Abban az esetben milyen jelentéssel bírna a kifejezés?

.....
Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „*A kulturált étkezés zajmentes.*” Vajon mi a jelentése?
.....

Éttermi randevő – útmutató lányoknak

(1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illetlen szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevő esetében különösen érdemes erre figyelni.

(2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem kell estélyi ruha, de a mackónadrág maradjon otthon! Olyan ruhát válassz, amelyben jól érzed magad, és kényelmesen tudsz ülni egy órát. A smink lehet természetes – nem érdemes túlzásba esni, még a végén nem ismer fel a fiú. Ne izgulj, köszönj könnyedén! A randik nem a tökéletességről szólnak – hanem arról, hogy jól érzitek magatokat egymással.

(3) Meghívottként sem illik sokat késni. Az étterembe a fiú után lépsz be, ő tartja neked az ajtót. Engedd, hogy lovagias lehessen, köszönd meg, ha lesegíti a kabátodat, és asztalt választ. Te döntöd el, hová ülsz. Érdemes olyan helyet választanod, ahonnan látod az éttermet.

(4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj, és ne hangoskodj. Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd közöld a fiúval, mit választottál. Ne rendeld a legdrágább ételt csak azért, mert nem te fizetsz! Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálót! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Nem kell diétásan szenvedni, ha közben a steak szemez veled. Egyetek jót, szabad nevetni, és igen, ehetsz desszertet is. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapjátok a saját fogásotokat, csak ez után kezdjétek el az evést!

(5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tányérjába nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abbahagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.

(6) Egy találka velejárója a kulturált beszélgetés. Ez nem színház, ahol te vagy a néző. Egy jó randi kétoldalú. Legyél kíváncsi, figyelj a másikra, és vidd bele a saját energiádat is!

(7) Étkezés után, de legkésőbb a távozáskor köszönd meg a kiszolgálást, és engedd, hogy a fiú felsegítse rád a kabátot, és udvariasan köszönj el te is az étterem dolgozóitól.

(8) Mosolyogj, köszönd meg az estét, ha jól érezted magad, nem kell jéghercegnőt játszani. Egy „Nagyon jó volt, örülök, hogy elhívtál.” mondat megalapozhatja a következő randit.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

a. A meghívott lánynak illik pontosan érkeznie a randevúra, nem késhe	I/H
b. A lányoknak randin tilos desszertet enni.	I/H
c. A vacsora udvarias megköszönése is második randi esélye lehet.	I/H
d. Nem illik drága ételt választani csak az ára miatt.	I/H
e. Az étel kiválasztásánál szerényen válassz, ne gondolják, hogy sokat eszel.	I/H

2. Húzd alá a helyes választ!

- Miért NEM illő, ha a fiú előre engedi a lányt, amikor belépnek az étterembe?
 - a. Mert a vendégek megbámulják a belépőt, aki így zavarba jön.
 - b. Mert először a fiúnak kell meggyőződnie arról, hogy a hely biztonságos.
 - c. Mert akkor a pincérek azt hiszik, a lány fizeti majd a vacsorát.
 - d. Mert mégis csak a fiú a vezető egyéniség, ő fog fizetni.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?
 - a. Kérdéseket is feltenni a fiúnak.
 - b. Mesélni magáról.
 - c. Sminkelten érkezni a randevúra.
 - d. Harsányan, hangosan nevetni a fiú viccein.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?
 - a. Hogy ő rendel meg a lány által választott ételt a pincéernél.
 - b. Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
 - c. Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, nehogy kihűljön az étel.
 - d. Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

Mit jelent, mire utal a (3)-as számú bekezdés részlete: „Engedd, hogy lovagias lehessen”?

.....

Magyarázd meg, mit jelent az utolsó bekezdésben a „nem kell jéghercegnőt játszani” kifejezés!

.....

Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „A kulturált étkezés zajmentes.” Vajon mi a jelentése?

.....

Szóbeli vizsgahelyzetben

Egy szóbeli vizsga nemcsak a tudásod számonkérése, hanem egyfajta megjelenési és viselkedési helyzet is. A vizsgáztatók számára fontos, milyen benyomást keltesz – ezért nemcsak a válaszaid számítanak, hanem az is, hogyan nézel ki és viselkedsz. Ezért néhány egyszerű szabályt érdemes betartani.

A megmérettetésre érdemes legalább 15–20 perccel korábban érkezni (számítani kell a közlekedési problémákra, az időjárásra is). Így van időd megnyugodni, előkészíteni a szükséges iratokat (személyi igazolvány, diákigazolvány, vizsgabehívó), és szükség esetén használni a mosdót. A késés illetlenség, és gyakran akár a vizsga lehetőségének elvesztéséhez is vezet.

A megjelenésed az alkalomhoz illő legyen. Az ápoltság, tiszta, rendezett külső tükrözi a vizsgáztatók és a vizsga iránti tiszteletet, tehát komoly, inkább „ünneplős” öltözet javasolt. Kerülni kell a sportos, túl laza, kihívó ruhadarabokat (lányoknál a túl rövid szoknyát vagy túl mély dekoltázst). A hajad legyen tiszta, rendezett, ne takarja el az arcodat. Tartózkodj a túl erős illatoktól, sminktől vagy harsány ékszerektől, mert ezek elvonhatják a figyelmet a feleletedről.

Fontos, hogy udvarias és tiszteletudó légy. Ha kopogsz az ajtón, az határozott legyen, de ne dörömbölj. A terembe lépve jól hallhatóan, udvariasan köszönj, és amikor már becsuktad magad mögött az ajtót, akkor mutatkozz be jól érthetően, teljes névvel. Érthetően beszélj, ne motyogj, ne hadarj, és mindig nézz a kérdezőre! Mosolyogj, hiszen így látják rajtad, hogy bármennyire izgulsz, nyílt, nyitott a viselkedésed. Ezt sugallja az is, ha a vizsgáztató szemébe nézel. A testtartásod is „beszédesebb”, ülj egyenes háttal, ne dobolj az ujjaiddal, lábaddal, és ne billegj a széken. Ha lány vagy, ülésnél zárd össze a térdedet, és döntsd a lábadat kissé oldalra. Ilyen alkalmakkor ne viselj túl rövid szoknyát, mert abban sokkal nehezebb leülni, és a fészengés zavaró lehet. Ha fiú vagy, azt javaslom, lábaid kis, laza terpeszben legyenek.

Fontos, hogy figyelj, és természetesen, udvariasan beszélj. Ne ijedj meg, ha nem tudsz valamit, arra gondolj, hogy a vizsgáztató remélhetőleg arra kíváncsi, amit tudsz. Feltételezd, hogy segítőkész. A válaszadások alatt kerüld a túlzott közvetlenséget, de legyél együttműködő, nyitott.

A vizsga végén köszönd meg a lehetőséget, és udvariasan köszönj el. Ügyelj arra, hogy az ajtót csendben csukd be magad mögött, a hangosan becsapott ajtó dühöt, elégedetlenséget üzen, udvariatlan.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, és oldd meg az alábbi feladatokat!

1. Húzd alá a helyes választ!

Mit fejez ki az, ha valaki rendezett, ápoltság külsővel jelenik meg a vizsgán?

- a) divatérzék

- b) magabiztosságot
- c) tiszteletet
- d) félelmet

A szöveg szerint milyen ruhadarabokat célszerű elkerülni vizsgahelyzetben?

- a) egyszerű póló
- b) mélyen kivágott felső
- c) ing vagy blúz
- d) szolid szoknya

A szöveg szerint hogyan érdemes viselkedni a vizsga alatt?

- a) Minél gyorsan mondjuk el mindazt, amit tudunk.
- b) Végig komolyan viselkedni, ne gondolják, hogy komolytalan vagy. c) Nem szabad a vizsgáztatóra nézni, mert attól ideges lesz.
- d) Mosolyogni, mutatva, hogy igyekszünk nyitottak lenni.

Miért ajánlott korábban érkezni a vizsgára?

- a) Hogy előbb mehess haza.
- b) Hogy legyen idő nyugodtan felkészülni.
- c) Mert a vizsgáztató előbb akar végezni.
- d) Hogy helyet foglalj az első sorban.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

A szöveg szerint mindenképp ünneplő ruhában kell vizsgázni.

A vizsgahelyiségbe belépéskor illik köszönni.

A vizsgáztatók nem veszik észre, ha valaki idegesen dobol az ujjával.

A vizsgán nemcsak a tudás, hanem a viselkedés is számít.

A belépéskor illeik megköszönni a vizsgalehetőséget.

3. Keresd ki a szövegből a vizsga szó szinonimáit!

.....

4. Mit jelent a *testtartásod is „beszédes”* kifejezés?

.....

Mit javasol a szöveg ezzel kapcsolatban?

.....

Megoldások

Illemtan 1.

A feladat kiadható, de internetes feladatként is bevihető, illetve hasznos lehet hallás utáni szövegértésre is.

„A” szöveg

Mindennapi életünk során számtalan helyzetben alkotnak rólunk véleményt a minket körülvevő emberek. Fontos, hogy megnyilatkozásainkkal jó benyomást keltsünk. Ehhez ismerni kell a kommunikációs illemszabályokat, a kommunikációs etikettet.

„B” szöveg

„Modortalan csak az lehet, aki Robinsonként egy elhagyott szigetre kerül, illetve még az sem, mert ott nincs kivel. De ha már megtalálta a maga Péntekjét, viselkednie kell, hogy elviselhető legyen életük.” (Fedor-Kovács-Osvát: Vidám illemtan)

„C” szöveg

Az illemszabályok nem törvények. Mégis elengedhetetlen követnünk őket, ha elvárjuk, hogy emberként kezeljenek minket.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a három szöveget!

1. Mi köti össze a három szöveg tartalmát?

Illemtan, etikett

2. Miért fontos az emberek számára az illemtan?

Hogy elviselhető legyen az emberek közötti élet, hogy jó benyomást keltsünk.

3. Fogalmazz meg egy jó tanácsot társaid számára a három szöveg felhasználásával!

Légy udvarias, hogy mások elfogadjanak!

4. Fogalmazd meg egy mondatban a véleményedet a szövegek tartalmáról!

Az illemtan ismerete nem fontos, mert...

Az illemtan ismerete fontos, mert...

5. A „B” szöveg alapján mit tudhatsz meg Robinsonról? Válaszodat támaszd is alá a szövegből!

elhagyott szigeten élt; volt valaki, akihez kötődik (maga Péntekje); ezt a valakit Pénteknek hívták (a nagybetűs írás segít)

6. Mi a különbség szabály és törvény között?

A szabály konkrét helyzetekre vonatkozik.

A törvény viszont kötelező, általános jellegű, amelynek hatalma van a személyek magatartásának szabályozására.

Forrás:

- Fedor-Kovács-Osvát: Vidám illemtan, Móra Kiadó, Budapest, 1965

Jól tudod?

Húzd alá az ismereteid alapján a megfelelő választ! Megoldásodat beszélj meg a padtársaddal!

1. Bemutakozáskor a férfi

- 1 mindig feláll;
- 2 csak, ha idősebbnek vagy nőnek mutatkozik be; x ülve marad.

2. Bemutakozáskor a nő

- 1 mindig feláll;
- 2 csak ha a férfi kora, tekintélye indokoltta teszi;
- x mindig ülve maradhat, de manapság már legalább kissé felemelkedik.

3. Telefonáláskor ki mutatkozik be először? 1 a hívó fél;

- 2 a hívott fél;
- x nem kell bemutatkozni, mert a telefon úgyis kijelzi, ki hív.

3. Hogyan mutatkozol be?

- 1 a beceneved mondd;
- 2 teljes nevedet mondd;
- x keresztnévedet mondd.

4. Zavarban vagy, nem tudod, hogy új ismerőst hogyan szólítsd. Mit teszel? 1 legjobb elkerülni a megszólítást;

- 2 *néninek* vagy *bácsinak* szólítod, így a legtiszteltebb; x egyszerűen megkérdezed, hogyan szólíthatod.

5. Ki kezdeményezi a kézfogást?

- 1 mindig a nő;
- 2 mindig az idősebb,
- x az, akinek köszönünk, illetve akinek bemutatkozunk vagy bemutatnak.

6. Apukád és öcséd van a szobában. A barátoddal érkezel. Hogyan mutatod be a nálad idősebb barátodat?

- 1 apukádat és öcsédet bemutatod a barátodnak;
- 2 apukádnak a barátodat, neki öcsédet;
- x apukádnak és öcsédnek bemutatod a barátodat.

7. Ha olyan helyiségbe lépsz be, ahol tartózkodik valaki 1 megvárod, hogy köszönjenek neked;

- 2 minden esetben te köszönsz előre;
- x a köszönési szabályok érvényesek (férfi-nőnek stb.).

8. A tegeződés baráti kapcsolatot feltételez. Iskolatársaidal, barátaiddal természetes a tegeződés. Más esetekben ki ajánlja fel?

- 1 életkortól, beosztástól függetlenül a nő;
- 2 idősebb a fiatalnak, vezető a beosztottnak, nő a férfinak; x mindig a pillanatnyi helyzettől függ.

9. Egy vak emberrel beszélgetsz. A búcsúzásnál

1 *Viszontlátásra!* köszönést használhatod, ezzel sem hívod fel a figyelmét a helyzetére; 2 *Viszontlátásra!* köszönést nem használhatod, sértő, hiszen ő nem lát; x jobb, ha el sem köszönsz.

10. Egy partin a bemutatkozásnál nem érted jól a másik nevét, de már kétszer újrakérdezted. Hogyan szólítod meg?

1 megkérdem harmadszorra is;

2 igyekszem figyelni, mások hogyan szólítják;

x elkerülöm a megszólítását, nem beszélgetek vele a partin.

11. Buszon utazol, és felhív mobilon a barátod.

1 Felveszed, és örülsz, hogy buszozás közben legalább beszélgethatsz valakivel. 2 Nem veszed fel, nem akarsz másokat kellemetlen helyzetbe hozni azzal, hogy téged hallgatnak. x Felveszed a telefont, és bekapcsolod a kamerát is, mert illik, hogy a másik szemébe nézz.

(adaptált és kiegészített szöveg)

Forrás:

Farkas Katalin: „Illemtan” általános iskolában

https://acta.bibl.u-szeged.hu/26572/1/modszertani_016_001_054-058.pdf Letöltés: 2021. 07.07.

Köszönj jól!

(igaz-hamis)

1. A balkezesek férfiak kézfogása szintén bal kézzel történik.	H
2. Bemutatkozásnál a férfi nyújtja először a kezét a nőnek.	H
3. Köszönéskor a fiatalabb köszön az idősebbnek.	I
4. Ha zavarban vagy, ne nézz rá a beszélgető partneredre!	H
5. Mindenkinek köszönhetünk „szia” köszönéssel.	H
6. A bemutatkozásnál zsebre tett kézzel nem állhatunk.	I
7. A teremben lévőknek köszön a megérkező.	I
8. A köszönéshez gyakran tartozhat megszólítás is, kalapemelés, fejbiccentés.	I
9. Mindig a napszaknak megfelelően köszönjük!	I
10. Bemutatkozásnál a bemutatkozó nyújtja először a kezét.	H
11. A lányoknak előre köszönnek a fiúk.	I
12. A gyerekek köszönhetnek „csókolom”-mal is a felnőtteknek.	I
13. A portásnak nem kell köszönni.	H
14. Az idősebbek előre köszönnek a fiataloknak.	H
15. Mindig annak a szemébe nézünk, akinek köszönünk.	I
16. Az igazgató mindig előre köszön a beosztottjainak.	H
17. Megfelelő köszönési mód a „Jó napot!” is.	H
18. A felnőttek minden esetben használhatják a „szia” köszönést.	H

19. A takarító néaninek is illik udvariasan köszönni.

I

20. A diákok mindig előre köszönnék a tanároknak.

I

Köszönj jól!

Ez a rövid, gyors teszt a köszönésről alkalmas egy osztályfőnöki óra indításához. Különösen ajánlom alakuló, új közösségek számára, hiszen az ellenőrzése lehetőséget ad arra is, hogy az iskolai, tágabb és szűkebb környezetünkben a köszönés illetlenségi kérdéseit is megvitathassuk. Amíg a tanár a naplót beírja, a teszt elkészül, és indítható a beszélgetés.

Köszönj jól!

(igaz-hamis)

1. A balkezesek férfiak kézfogása szintén bal kézzel történik. H
2. Bemutatkozásnál a férfi nyújtja először a kezét a nőnek. H
3. Köszönéskor a fiatalabb köszön az idősebbnek. I
4. Ha zavarban vagy, ne nézz rá a beszélgető partneredre! H
5. Mindenkinek köszönhetünk „szia” köszönéssel. H
6. A bemutatkozásnál zsebre tett kézzel nem állhatunk. I
7. A teremben lévőeknek köszön a megérkező. I
8. A köszönéshez gyakran tartozhat megszólítás is, kalapemelés, fejbiccentés. I
9. Mindig a napszaknak megfelelően köszönjünk! I
10. Bemutatkozásnál a bemutatkozó nyújtja először a kezét. H
11. A lányoknak előre köszönnek a fiúk. I
12. A gyerekek köszönhetnek „csókolom”-mal is a felnőtteknek. I
13. A portásnak nem kell köszönni. H
14. Az idősebbek előre köszönnek a fiataloknak. H
15. Mindig annak a szemébe nézünk, akinek köszönünk. I
16. Az igazgató mindig előre köszön a beosztottjainak. H
17. Megfelelő köszönési mód a „Jó napot!” is. H
18. A felnőttek minden esetben használhatják a „szia” köszönést. H
19. A takarító néinek is illik udvariasan köszönni. I
20. A diákok mindig előre köszönnek a tanároknak. I

A szöveg beilleszthető akár a *Toldi*, akár *A Pál utcai fiúk* feldolgozásába. Fontos kitérni arra is, hogy ha mindig mindenért bocsánatot kérünk, annak nincs jó üzenete. Akkor kérjünk bocsánatot, ha valóban van miért, hiszen különben elveszíti a mondat a jelentőségét.

Elnézést, sajnálom vagy bocsánat?

A mindennapi szóhasználatban az elnézést, a bocsánat(kérés) és a sajnálom kifejezéseket szinte szinonimaként kezeljük, de valójában mégsem azonos a tartalmuk.

Míg a bocsánatkérésünk, sajnálkozásunk akkor helyes, ha vétkesek vagyunk egy kínos, kellemetlen, esetleg fájdalmas helyzet létrejöttében, addig az elnézést kérő kifejezést abban az esetben kellene használnunk, ha rajtunk kívül álló, esetleg szokványos problémával állunk szemben.

A bocsánatot, „*kegyelmet*” kérünk valamilyen alkalmatlankodásért, akár akaratlanul elkövetett bántalomért, közbeszólásért vagy kissé tapintatlannak vélt kérdésért. Sajnos akkor is ezt használjuk, ha segítséget kérünk valakitől ahelyett, hogy valóban *kérnénk*. A „sajnálom” kifejezés eredetét az etimológiai szótáraink nem közlik, a bocsánatkérés szinonimájaként említik, jóllehet a kifejezésben ott van a megbánás, bűnbánat.

De mit jelent ez a gyakorlati életben? Mikor kell elnézést kérnünk, és mikor helyesebb választás a bocsánat?

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. A szöveg segítségével egészítsd ki a címben szereplő szavak valamelyikével mondatokat!

Ha a buszon, vonaton szeretnél leülni, megkérdeznéd, hogy szabad-e a hely, akkor a(z) **“Elnézést, szabad ez a hely?”** udvariassági formulát használd, ugyanis az adott helyzetben nincs miért **bocsánatot kérni** vagy **sajnálkozást** kifejezni.

Amikor véletlenül nekiütközöl valakinek, kérj **bocsánatot** az okozott kellemetlenségért.

Rendszeres szófordulat, hogy: „*Sajnálom, de számomra ez elfogadhatatlan.*” Ez helyes vagy helytelen szófordulat? **Helytelen**, hiszen ilyen esetben nem kell a **sajnálatot** kifejezni.

Véleményed szerint a „*Ne haragudj, megkérhetlek arra, hogy...*”; „*Bocsánat, lenne pár perced...*” szófordulatok helyett, hogyan kellene helyesen, megalázkodás nélkül segítséget kérni? **megoldás: Szeretnék segítséget kérni. Megtennéd, hogy....., Kérlek, segíts abban,.....**

Forrás:

- kidsnews.hu (<https://kidsnews.hu/2020/06/elnezest-sajnalom-vagy-bocsanat-etikett-szakertonk-segitett-mikor-melyiket-kell-hasznalni/>) (Letöltés: 2022. 05.23.)
- Nyelvi illemtan (Szerk: Deme László, Grétsy László, Wacha Imre) Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 1999
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki, Etikett Iskola, Budapest 2018
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri, Budapest 2021

Minden olyan irodalmi alkotás feldolgozásánál beemelhető, amelyben lehetőség nyílik a bocsánatkérésre: pl. Lilla bocsánatot kér Csokonaitól, mert máshoz ment (Csokonai: *A Reményhez*); Hermész bocsánatot kér Apollótól, hogy elhajtotta a marhát (mitológia)...

Bocsánatot kérni nem könnyű...

(1) Bocsánatot kérni nehéz. Nem véletlen, hogy jó bocsánatkéréssel szinte alig találkozunk, hiszen nem könnyű belátnunk, ha hibáztunk, könnyebb másra hárítani a dolgot, „terelni”, akár vádaskodni. A jó bocsánatkéréshez első lépés felismerni, milyen hibát követtünk el, majd azt, hogyan ne kérjünk bocsánatot.

(2) A foghegyről odavetett „bocs” – ha még grimaszt is vágsz hozzá – csak annyit üzen, hogy nem gondolod komolyan, inkább csak túl akarsz lenni a „kötelező illemtanon”. A „de” szócska sem segít, hiszen mindenki tudja, hogy utána jönnek a kifogások. Nem az a lényeg, hogy ki kezdte a vitát, vagy hogy a sértett vagy te mit érzel, hanem az, hogy mit tettél, és annak mi a következménye.

(3) A valódi bocsánatkérésnél fontos, hogy egyes szám első személyben beszélj, hiszen el kell ismerned, hogy hibáztál. Konkrétan nevezd meg a tettet, amiért bocsánatot kérsz, adj rá magyarázatot! Mondd ki, hogy megbántad, amit tettél; ígérd meg, hogy a jövőben nem történik hasonló; és hogy igyekszel jóvátenni a hibát. És persze kérj bocsánatot!

(4) Bocsánatot kérhetsz, de nem várhatod el, hogy a másik megbocsát. Semmiképpen ne szorongj amiatt, hogy elfogadják-e a bocsánatkérést, amennyiben te megtettél mindent, ami ebben a helyzetben elvárható. Hasznos tanács: inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Elveszett bekezdés. Olvasd el a következő bekezdést! Véleményed szerint melyik bekezdés után következett az eredeti szövegben? Egészítsd ki a hiányos mondatot!

Ha bocsánatot akarsz kérni, ne üzenetben vagy cseten tedd! Természetesen szóbeli bocsánatkérés esetén az érzelem és a hangleyítés is jelentős mértékben befolyásolja a végeredményt. Ha szemtől szemben kérünk bocsánatot, a szemkontaktus, az őszinteség megfelelő kifejezése, és az ehhez hasonló tényezők is fontos szerepet játszanak.

A **harmadik** bekezdés után következik, mert **ez már a bocsánatkérés módjáról, „kiegészítőiről” szól.**

– Játsszátok el, hogyan lehet semmissé tenni egy bocsánatkérést a helytelen hangsúllyal, hangleyítéssel!

Ági engedély nélkül lemásolta Kata házi feladatát, és ez órán kiderült. Három szereplő legyen: tanár, Ági, Kati.

Kitől és miért kell bocsánatot kérni ebben az esetben? **Katától és a tanártól is (hogy nem csinálta meg a házi feladatot, és csalt)**

2. Magyarázd meg röviden, mit jelentenek a szövegből kiemelt szavak!

belát: *elfogad, elismer, beismer*

Miért jó, ha valaki belátja a hibáját? Miért van rá szükség? Milyen tulajdonság kell ehhez?

önkritika, őszinteség, bátorság

másra hárítani: **valamilyen kellemetlenséget másra fog a maga mentése céljából másra fog**

Miért nem jó megoldás, ha másra hárítjuk a felelősséget? Milyen következménye lehet?

más kerülhet bajba miattunk; kellemetlen, ha kiderül a tettünk.... foghegyről odavet: **felsőbbséggel, lenézően, fölényeskedő szükségzavúsággal beszél**

Miért kell figyelni arra, hogy ne így beszélj? **Mert megsértünk vele másokat; rossz benyomást teszünk másokra.....**

grimasz: **az arc, száj, orr gúnyt, lekicsinylést, megvetést, undort kifejező mozdulata, vagy ezek elhúzása, elgörbítése, eltorzítása mások nevetésének kiváltására.**

Miért kell figyelni arra, hogy ne grimaszoljunk? **Mert megsértünk vele másokat; rossz benyomást teszünk másokra.....**

konkrét: *érzékeltető, kézzelfogható, pontosan megnevezett*

3. Mit jelent a szöveg végén megfogalmazott tanács: inkább előre kérj engedélyt, mint utólag bocsánatot?

Érdemes előre gondolkodni, és engedélyt kérni, hogy valamit megtehessünk.

Véleményed szerint miért van szükség arra, hogy pontosan mondd meg, miért kérsz bocsánatot?

Biztosítod a másikat, hogy elismered, miben hibáztál; a félreértések elkerülése végett sem haszontalan....

Mit mondunk arra az emberre, aki nem beszél konkrétumokról, nem nevezi meg pontosan, mit akar?

köntörfalaz, ködösít, mellébeszél ...

4. Az alábbi konkrét példában azonosítsd a bocsánatkérés lépéseit! Hogyan érhető tetten a bocsánatkérés menete?

Kata, nagyon sajnálom! Nem segítettem neked a bevásárlásnál, pedig szükséged lett volna rám. Annyira sajnálom, hogy ilyen nehézséget okoztam. Lekötött a mobilomon futó játék. Nehéz ezt beismernem, de nem helyes, amit tettem. Szégyellem érte magam. Teljesen jogos, ha mérges vagy rám, legközelebb nem teszek ilyet, és holnap én vásárolok be helyetted.

– *sajnálataát fejezi ki*

– *elismeri a hibát*

– *megnevezi, mit követett el*

– *megmagyarázza a hiba okát*

– *ígéret a jövővel kapcsolatban*

– *jóvátétel ígérete*

Forrás:

- A valódi bocsánatkérés 8 pontja, <https://asszertivakademia.hu/a-valodi-bocsanatkeres/>, (Megtekintés: 2022.08.23.)
- Langner Livia *Egy őszinte bocsánatkérés anatómiája*, <https://mindsetpszichologia.hu/egy-oszinte-bocsanatkeres-anatomiaja>, (Megtekintés: 2022.06.13.)
- A bocsánatkérés kulcselemei, <https://mipszi.hu/hir/160419-bocsanatkeres-kulcselemei>, (Megtekintés: 2022.06.13.)

A szöveg bármelyik irodalmi anyagba beépíthető 5. évfolyamtól kezdve, és jó

lehetőséget ad egy kis nyelvtörténeti betekintésre is. Érdekesség a gyerekek számára.

Osztályfőnöki órán alkalmat ad arra, hogy a gyerekek beszélhessenek a családon belüli megszólításokról; ők kiket tegeznek.... Jó esetben még a dédszülők magázódnak, de a szülők nem feltétlenül tegezik a házastársaik szüleit. Ki lehet térni az okok keresésére: változó társadalmi viszonyok....

Érdeemes ennél a pontnál a véleményüket is kikérni, jónak tartják-e, hogy egy áruházban, gyorsétteremben tegezik őket. Ennél a pontnál fontos

- a) a saját vélemény megfogalmazása;
- b) mások véleményének kulturált meghallgatása;
- c) vélemények kulturált ütköztetése.

Mióta is tegeződünk?

Noha a tegezés a 20. században lett az egyenrangúság fokmérője, nyelvünkben csak a 16. században bukkantak fel magázó formulák, az *ön* névmás használatáról pedig csak az *újmagyar kor* elejéről, a 18. század végéről van adatunk.

Az ősi magyar nyelv tegező volt. Erre példa a legkorábbi latin betűs, teljesen magyar nyelvű szövegemlékünk, a 12. századi *Halotti beszéd és könyörgés* leghíresebb sora: „Látjátuk feleim szümtükkel, mik vogymuk”. A magázódás megszületésének első lépése az udvarias tegezés kialakulása, amikor a kétféle tegezés volt: a rendes tegezés és a *magaságod, uraságod, kegyelmed* megszólítás (amely tegez) a harmadik személyű igével (amely magáz). Tegezte a földesúr a szolgáját, és a szolga is az urát, igaz, ez utóbbi fűzött hozzá tiszteletet sugalló megszólítást. A *maga (maguk)* személyes névmás a 16. században alakul ki a *maga kegyelmed* szókapcsolatból, az *ön* névmás pedig 19. századi elterjedését az udvariasabb magázás formájaként *Széchenyi István* grófnak köszönheti. Még a 20. században első felében is csak magázódással lehetett a tiszteletet kifejezni.

A múlt században aztán a modern zenék, a rock and roll kultúra megérkezésével népszerűvé vált a tegeződés, ami bár addig is létezett, csak szűkebb, baráti körben volt jellemző a használata. Ekkor lett a tegezés a fiatalok büszke nyelvi formája, a közvetlenség kifejezésének egyik eszköze.

Az ezredforduló legalább négy megszólítási és kapcsolattartási módot különböztetünk meg: a *tegezést*, a *magázást*, az *önözést* és a *tetszikelést*. Jóllehet tegeznek a reklámok, az üzletek, a média, az etikett szabályai szerint, a mai napig is az egymásnak ismeretlen emberek társalgásában, a magázódás a kívánatos kommunikációs forma.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Állítsd sorrendbe a megszólítások fejlődését!

1. A tegezés az egyetlen, mindenki által használt megszólítás (12-15. sz.)
2. „Hibrid” megszólítási forma használata. (16. sz.)
3. A *maga* névmás használata a megszólításban. (16. sz., a hibrid alakból))
4. Udvariasabbnak ítélt 3. személyű megszólítás elterjedése. (19. sz.)
5. A tegezés a lázadás egyik nyelvi eszköze. (20. sz.)

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások mellé a megfelelő betűjelet!

Napjainkban csak a magázást és a tegezést használhatjuk a megszólításra.	H
Tegezésre 1195 körüli időből is van példánk.	I
A tegeződés mindig az egyenrangúság fokmérője.	H
A szolga is tegezte urát a magyar középkorban.	I
Csak a magázás lehet az emberek közötti tisztelet nyelvi kifejezője.	H

Forrás:

- Balázs Zsuzsanna: Futótűzként terjed a tegeződés, végleg kikophat a magázódás a nagyvárosi nyelvhasználatból (<https://qubit.hu/2018/04/09/futotuzkent-terjed-a-tegezodes-vegleg-kikophat-a-magazodas-a-nagyvarosi-nyelvhasznalatbol>), *Megtekintés: 2023.08.07.*
- Domonkosi Ágnes: Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban, In: A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 79. szám 2002
- Dömötör Adrienn: Tegezés/nemtegezés, köszönés, megszólítás a családban (<http://nyelvor.c3.hu/period/1293/129304.pdf>), *Megtekintés: 2023.09.07.*
- <https://etikettiskola.hu/blog/tegezzunk-vagy-magazodjunk/>, *Megtekintés: 2023.10.10.*
- Ön hülye vagy maga hülye – a magázás története (<https://m.nyest.hu/hirek/tegezhetem-ont-a-magazas-tortenete>), *Megtekintés: 2023.11.10.*
- Archaikus és leértékelő tegezés (<https://e-nyelvmagazin.hu/2019/09/10/archaikus-es-leertekelo-tegezes/>), *Megtekintés: 2023.07.21.*

A feladatlap a „*Mióta is tegeződünk?*” című anyag folytatásaként is feldolgozható. A magyar nyelv tananyagának tanítása esetén az 5. és 9. évfolyam (itt ismétlésként) tananyagához illeszkedik, a kommunikáció anyagrészéhez, ugyanakkor akár a stílusrétegek (társalgási, hivatalos) feldolgozásánál is felhasználható. Az irodalom esetében az 5. évfolyamot javaslom, hiszen a mesék nyelvhasználata, megszólításai alkalmat adnak a feladatok megoldására, de a *János vitéz* anyagát is színesítheti.

Az óra menetében megemlíthető:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
 - a kulturált nyelvi kommunikáció elvárásai
-

Tegeződöm én magával?

Nyelvünk egyik érdekessége, hogy különbséget tesz a tegeződés (pertu) és a magázódás között, ami a társadalmi viszonyoknak, kapcsolatoknak, tiszteletnek a jele. A tegeződés akkor természetes, ha valaki fiatal, hozzánk hasonló korú, ha barátunk vagy családtagunk az illető.

A magázódás ezzel szemben egy udvariasabb, távolságtartóbb forma. Leggyakrabban tanárokkal, idősebb felnőttekkel vagy olyan emberekkel használjuk, akiket nem ismerünk közletről. Ilyenkor a „*te*” helyett „*ön*”-t mondunk, és a megszólítás, a kérdések is másképp hangzanak: „*Meg tudná mondani, hol van a tanári szoba?*” vagy „*Tanár úr, ön tartja az órát?*”.

Nemrég még az „*ön*” távolságtartóbb, „fölfelé szólítás” volt; a „*maga*” az udvariasabb, azonos szinten állók megszólítása, ma inkább „lefelé szólítás”. Hölgyeket soha ne „*magázzunk*”! Manapság – talán a hangzás miatt – az „*ön*” az udvariasabb, ajánlatos forma.

A tegeződés lehetőségét nem a fiatalabb fél dönti el. Az azonos neműeknél a tegeződésre való áttérést mindig az idősebb vagy a magasabb rangú személy ajánlja fel, illetve egyenrangúak és azonos korúak esetén a nő a férfinak. Tanárt, edzőt vagy orvost tehát nem lehet csak úgy letegezni – ez illetlenség lenne. Ha valaki felajánlja a pertut, azt illik elfogadni és megköszönni. Durva sértés az ajánlat után is magázódni. A tegeződés egy életre szól, bármi történik is, ezt vállalni kell. A nagyon idős emberek engedély nélkül tegezhetnek.

Általános iskolában a tanárok tegeznek a diákokat, azonban középiskolában már előfordul a magázás is, ami jelzi azt, hogy a tanár „felnőttként” kezeli a tanulót. Az egyetemen aztán már elvárt a magázódás. Ma is élő kifejezés a „csendőrpertu”, ami az engedély nélküli, viszonzatlan tegezés megnevezése, ami a hatalom érzékeltetésére szolgált.

Ha valaki nem biztos a tegeződés-magázódás használatában, maradjon az utóbbinál, így nem tévedhet.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. Feleletválasztós kérdések (húzd alá a helyes választ!)

Mit fejezhet ki a tegeződés?

- a) távolságtartást
- b) udvariasságot
- c) közvetlenséget
- d) feszültséget

Kik között természetes a tegeződés?

- a) tanár és diák között
- b) diákok és szüleik között
- c) barátok és osztálytársak között

d) idősebb ismeretlen felnőttek között

Ki döntheti el, hogy két ember áttér-e tegeződésre?

- a) Mindig a fiatalabb fél.
- b) Mindig a diák.
- c) Az idősebb vagy rangban magasabb személy.
- d) A beszélgetés hallgatója.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- A magázódás mindig udvariatlanság. H
- Tanárt csak akkor tegezhetsz, ha ő kifejezetten megengedi. I
- „A „Szia, hogy van?” típusú mondatok helyesek, mert barátságosak. H
- A magázódás jelezheti a tiszteletet. I
- Középiskolában Magyarországon mindig tegeznek a tanárok a diákokat. H

3. Egészítsd ki a szöveget!

A **magázódás** udvariasabb, távolságtartóbb forma, amit főleg **idősebbekkel** és **tanárokkal / idegenekkel** használunk.

A **tegeződés** közvetlenebb, és természetesebb például **barátok** és **családtagok / osztálytársak** között. Ha nem tudjuk, mit használjunk, inkább a **magázódás** a biztonságosabb választás.

A feladatlap minden olyan anyagnál felhasználható, ahol megjelenik az étkezés: pl. *Toldi, Egri csillagok*.

Érdeemes kiemelni a nem nyelvi kommunikációs eszközöket (itt a mosoly, illetve a kedves hangnem).

Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy fontos, milyen hangnemben szólalunk meg, szólítunk meg másokat!

Források:

- Balázs Zsuzsanna: Futótúzként terjed a tegeződés, végleg kikophat a magázódás a nagyvárosi nyelvhasználatból, <https://qubit.hu/2018/04/09/futotuzkent-terjed-a-tegezodes-vegleg-kikophat-a-magazodas-a-nagyvarosi-nyelvhasznalatbol> (megtekintés: 2025. 06.05.)
- Domonkosi Ágnes: Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban, A DEBRECENI EGYETEM MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK KIADVÁNYAI 79. szám 2002
- Dömötör Adrienn: Tegezés/nemtegezés, köszönés, megszólítás a családban, <http://nyelvor.c3.hu/period/1293/129304.pdf> (megtekintés: 2025. 06.05.)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>), (megtekintés: 2025. 06.11.)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit, Etikett Iskola sorozat
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki, Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://www.e-etikett.hu/5-kerdes-a-tegezodesrol/> (megtekintés: 2025. 06.07.)
- <https://e-nyelvmagazin.hu/2019/09/10/archaikus-es-leertekelo-tegezes/> (megtekintés: 2025. 06.11.)
- <https://etikettiskola.hu/blog/tegezzunk-vagy-magazodjunk/> (megtekintés: 2025. 06.07.)
- <https://tudasbazis.sulinet.hu>
- <https://m.nyest.hu/hirek/tegezhetem-ont-a-magazas-tortenete> (megtekintés: 2025. 06.08.)

Mobilozás

Megcsörren a telefonod, és már nyúlsz is érte, pedig előtte át kellene gondolnod néhány dolgot. Például azt, hogy nem zavar-e másokat a beszélgetésed, vagy ha éppen az utcán sétálsz, nem kellene-e félreállnod.

Mindenesetre ügyelj rá, hogy senkire sem tartozik a magánbeszélgetésed, ezért beszélj halkán, semmiképpen ne telefonálj az utcán kihangosított telefonnal!

Mielőtt bárkit is felhívnál, nézd meg, hány óra van, alkalmas-e az időpont a telefonálásra. Kerüld a kora reggeli, késő esti és az étkezési időpontokat!

Mindig mutakozz be, és kérdezd meg, hogy nem zavarsz-e! Előfordul, hogy véletlenül téves számot hívtál, ilyenkor kérj elnézést, mielőtt letennéd.

Vendégségben nem illik telefonálni, de ha úgy érzed, hogy a hívás nem várhat, akkor kérj elnézést, és menj ki a szobából.

Otthon, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonabrálás nélkül is.

Mosolyogj beszéd közben, hiszen ez is „hallatszik” a másik oldalon.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Mit jelent a magánbeszélgetés?

Nem hivatalos, inkább csak tájékoztató jellegű beszélgetés, eszmecsere. Írj rá példát!

Beszélgetés egy baráttal, szülővel, testvérrel, ismerőssel...

2. Mit jelent a „*telefonabrálás*”? Mennyivel jelent többet, mint a „*telefonálás*”, „*mobilozás*”?

A telefont az ujjakkal meg-megérinteni, gyengéden megfogdosni folyamatosan megnézni.

3. „Otthon, vacsora közben mutass példát a szüleidnek, hogy lehet egy jót beszélgetni folyamatos telefonabrálás nélkül is.” – Mit feltételez a szülőkről az idézett mondat?

Feltételezi, hogy a szülők a vacsora ideje alatt a mobillal foglalkoznak.

Neked mi erről a véleményed? Te is problémának tartod? Válaszodat indokold! **Egyéni megoldás.**

4. Hogyan magyaráznád a szöveg utolsó mondatát?

Mindig legyünk kedvesek, ez érzékelhető a hangunkon is. A kedvesség nem kerül semmibe.

5. Már tanultál a telefonálás szabályairól. Jelöld pipával (ü), amit már tudtál, Felkiáltójellel (!) azt, ami új információ számodra a szövegben! Ha legközelebb telefonálsz, már érdemes erre is figyelned. ☺

Egyéni megoldás, az óra erre a feladatra fordítható időkeret függvényében megbeszélhető.

Forrás:

- Kibédi-Makfalvi-Varga Katalin, Etikett Iskola, Budapest 2018

Bármelyik anyaghoz beilleszthetjük, mint az előző „mobilozós” anyagot. Alkalmos ismétlésre, hiszen szóba kerül a metafora, a szinonima és a már megtanult udvariassági formulákat (köszönés, bemutatkozás).

Udvarias mobilozás (I.)

(1) Ma már szinte természetes, hogy zsebünkben, táskánkban, kezünk ügyében ott van a mobiltelefon. A szülők és a tanárok szerint a „gyerek kezének meghosszabbítása”. Hasznos kütyü vonatkozás, forgalmi dugó és vész esetén is. Azonban meg kell tanulnunk jól használni ezt az eszközt is.

(2) Gondolkozzunk, mielőtt telefonon hívunk valakit, megfelelő-e az időpont. Hivatalos ügyben a munkaidőben telefonáljunk, ha pedig az otthonában hívunk valakit, fontos a 9 – 9-es szabály, azaz 9:00 és 21:00 óra között tegyük ezt. Ahol kisgyerekek vannak, nem illik telefonálni 14:00 és 16:00 óra között. Csak szükség esetén telefonáljunk vasárnap.

(3) A hívó fél mobilhíváskor is tartsuk be a telefonálás általános szabályait, és kérdezzük meg, hogy alkalmas-e az idő a beszélgetésre. Téves szám hívása esetén pedig kérjünk elnézést.

(4) Amennyiben megszakad a vonal, mindig a hívó telefonáljon újra, mert különben csak „kergetik” egymást a felek. Ha üzenetrögzítő jelentkezik be, illik üzenetet hagyni, a hívott félnek pedig ilyenkor illik visszahívnia az üzenethagyót.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

- Milyen költői kép az első bekezdésben szereplő idézőjeles kifejezés? „gyerek kezének meghosszabbítása”
 - metafora*

Keress még hasonló köznyelvi költői képet a bekezdésben!

- „*forgalmi dugó*”
- Húzd alá az első bekezdésben a „kütyü” szinonimáját!
 - eszköz*

Gyűjts még három rokon értelmű szót!

- pl.: szerkezet, gép, gépezet, masina, mechanizmus, készülék, berendezés, konstrukció, ketyere, szerkentyű*
- A harmadik bekezdés a telefonálás általános szabályait említi. Melyek ezek? (Két dolgot említs!)
 - udvariasan köszönünk*
 - teljes névvel bemutatkozunk*
 - Döntsd el, igazak-e az alábbi állítások! A hamis mondatokat javítsd!

mondat	I/H	javítás
Délután 3-kor hívhatom a kisgyerekes osztályfőnökömet.	H	9-12-ig, 16-21-ig, vasárnap nem
Ha rossz számot hívunk, ne felejtsük el mondani, hogy „bocsi”.	H	Udvariasan kérjünk elnézést.
Ha valaki üzenetet hagy számunkra a hangpostán, alkalmas időben hívjuk vissza.	I	–
Ha hív a barátod, és megszakad a vonal, hagyj neki üzenetet!	H	Várd meg, amíg újra felhív, ne hagyj üzenetet!

Forrás:

Gedényi Zsuzsanna: *Zsuzsi néni illemtankönyve*, Tinta Könyvkiadó, Budapest 2003 Kibédi Varga Katalin: *A jómodor ajtókat nyit*, Etikett Iskola, Budapest 2017 Sybil Grafín Schönfeldt: *Divat a jó modor*, M-érték Kiadó Kft. Budapest 2012 Veszelszki Ágnes: *Illemtankönyv*, Libri Kiadó, Budapest 2021

– Olyan anyagrészhez kapcsolható, amelybe be tudjuk illeszteni a telefonálást. – A mondatok helyének megkeresését érdemes megbeszélni, hogy miért oda illik, így előkészíthetjük a szöveget.

– Kitérhetünk arra, mi a különbség a tárgyalás és a konferencia között, illetve mit értünk vallási és kulturális eseményen. Példát is hozhatnak rá.

Udvarias mobilozás (II.)

(1) Bár már sokat tudunk a mobilhasználatról, mindig vannak olyan részletek, amelyekre érdemes odafigyelni. Ezekből olvashatunk néhányat. Lesznek ismerős gondolatok, amelyeket csak kiegészítünk, és találunk új dolgokat is.

(2) Társaságban halkítsuk le a telefont. Ha mégis fontos elintéznivalónk lenne, kérjünk elnézést, és vonuljunk egy félreeső helyre, ahol a telefonálásunkkal nem zavarunk senkit. **(a) Moziban, színházban ne vegyük elő a telefonunkat, hiába halkítottuk le, a fény is rendkívül zavaró a sötét teremben. Tiszteljük mások szórakozását, és a színészek munkáját!** Ki kell kapcsolni a mobiltelefont tárgyaláson, konferencián, kulturális és vallási rendezvényen, temetésen és ünnepségen. Ha ilyenkor a mobilunkat nyomkodjuk, az érdektelenséget mutat. Vannak helyzetek, ahol a használata veszélyes (repülőgép, autó, kórház, orvosi rendelő). **(d) Ilyenkor a rezgő mód sem megengedett.**

(3) **(c) Nyilvános helyen is vonuljunk félre telefonálás közben, illetve zárt helyen (buszon, vonaton, metrón), ha megoldható, ne telefonáljunk.** Még a buszmegállóban is fogjuk rövidre mondandónkat. Amennyiben elkerülhetetlen felvenni a telefont, csak röviden beszéljünk, vagy küldjünk üzenetet, hogy később visszahívjuk a hívót. Mindig megfelelő hangerővel beszéljünk privát ügyekről, ne zavarjuk embertársainkat.

(4) Lehetőleg ne nyúljunk más telefonjához! A telefonos üzenetek, fotók, e-mailek a levéltitok részének számítanak. Mindig figyelmeztessük partnerünket, ha ki van hangosítva, és közöljük vele, kik vannak még jelen. Sok kellemetlenségtől óvjuk meg magunkat. A beszélgetés rögzítésére mindig előre kérjünk engedélyt. **(b) Ez nemcsak illem- és etikai kérdés, hanem jogi is.** Ne készíthetünk titokban, a szereplők beleegyezése nélkül se kép-, se hang-, se videofelvételt.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

- Írd az alábbi szövegrészek mellé, melyik bekezdésből, honnan maradhatott ki! Egy beszúrt hiányjel (√) fölé írd a szövegrész betűjelét!
 - „Moziban, színházban ne vegyük elő a telefonunkat, hiába halkítottuk le, a fény is rendkívül zavaró a sötét teremben. Tiszteljük mások szórakozását, és a színészek munkáját!” **2**
 - „Ez nemcsak illem- és etikai kérdés, hanem jogi is.” **4**
 - „Nyilvános helyen is vonuljunk félre telefonálás közben, illetve zárt helyen (buszon, vonaton, metrón), ha megoldható, ne telefonáljunk” **3**
 - „Ilyenkor a rezgő mód sem megengedett.” **2**
- Keresd a helyét! Melyik meghatározásnak felelnek meg az aláhízott szavak? Írd a táblázatba!

konferencia	összehívott tanácskozás, szakmai, tudományos vagy közösségi kérdésekkel foglalkozó értekezlet, megbeszélés, eszmecsere
etika	erkölcs; magatartásbeli szabályok összessége
levéltitok	levél vagy más lezárt küldemény illetéktelen felbontásának tilalma, illetve tartalmuk bizalmosságának büntetőjogi védelme
félreeső	távolabbi hely; nincs szem előtt
tárgyalás	hivatalos megbeszélés legalább két fél között, akik megegyezésre akarnak jutni (pl. üzleti vagy politikai kérdésben)

Forrás:

- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemtankönyve, Tinta Könyvkiadó, Budapest 2003
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit, Etikett Iskola, Budapest 2017
- Sybil Grafín Schönfeldt: Divat a jó modor, M-érték Kiadó Kft. Budapest 2012
- Veszelszki Ágnes: Illemtankönyv, Libri Kiadó, Budapest 2021

Színházba járnunk...

Színházba járnunk, ilyenkor a lelkünk is ünneplőbe öltözik. Azonban itt sem leszünk egyedül, tehát be kell tartanunk az együttélés alapvető szabályait és a színházi illemszabályokat.

Fontos az alkalomhoz illő megjelenés. Görög Ibolya *protokoll* szaktanácsadó szerint a kőszínházakban rendezett, alkalmi vagy legalábbis nem sportos ruházat illik, de egy-egy **musicalen** lazán, félelegáns öltözetben is megjelenhetünk. Az **alternatív daraboknál**, független társulatoknál elfogadott a lazább viselet, de a tisztaság, ápoltság ott is kötelező.

Mindig időben érkezz, az előadás előtt legalább 10-15 perccel! Időt kell hagynod a ruhatár használatára, és kell egy szusszanásnyi idő, hogy lelkileg is felkészülj a darabra!

Ha középre szól a jegyed, igyekezz mielőbb helyet foglalni, ha a szélén ülsz akkor légy türelemmel, amíg a beljebb ülők megtalálják a székeiket. Ha a sorban már ülő néző előtt kell elmenned, azt mindig arccal a néző felé fordulva tedd. Ha előtted mennek el, segítsd azzal a bejutni próbálót, hogy felállsz, amíg elhalad előtted. Az együttműködést illik megköszönni. Ha az átlagosnál magasabb termetű vagy, ne húzd ki magad az ülésen, mert a mögötted ülő elől egészen elveszed a kilátást.

Az előadás alatt a közönségnek csendben kell lennie, és nem szabad zavarnia az előadást. Tehát ne beszélj, és kapcsolj ki a mobiltelefonodat, hogy se a hangja, se a fénye ne zavarja az előadást! Nem illik táskában kotorászással, ivással, evéssel, cukorpapír-csörgetéssel zavarni a darabot és másokat. A felvonások szünetében a büfében olthatod szomjajad.

A taps az előadás része, ezzel köszönöd meg a színészek játékát, ez az ő „jutalmuk”. Mindig várd végig a **tapsrendet**, csak akkor hagyd el a nézőteret, ha a világítást felkapcsolták, és leeresztették a **vasfüggőnyt**.

(oktatásra átalakított szöveg)

1. Olvasd el a szöveget! Keresd ki a szövegből az alábbi jelentésekhez tartozó szavakat (szókapsolatot)! Ahol több jelentés szerepel, húzd alá a szövegbe illőt!

Szó	Jelentés
tapsrend	A színházi előadás végén a közönség tetszésnyilvánítására a függöny elé lépő színészek megjelenésének egymásutánja. A sorrendet a szerep nagysága és a színészeknek a társulatban elfoglalt helye, népszerűsége határozza meg. Az előadás szerves része lehet.
alternatív darab	Olyan előadás, ahol a formabontó szándék, a kísérletező kedv, illetve ezek programszerű vállalása jelenik meg.
vasfüggöny	<u>1. Színházakban az előfüggöny elé szerelt, felhúzható és leereszthető, ajtóval is ellátott nagy hullámbádóg lemez, amely leeresztve, a színpadot és a nézőteret egymástól teljesen elszigeteli, és az esetleges tűz áttéréjét megakadályozza.</u> 2. Átvitt értelemben (politika) a szocialista és a tőkés országok közötti mesterséges politikai válaszfal a szabad közlekedés, érintkezés korlátozására v. megakadályozására.
protokoll	<u>1. Érintkezési szabályok összessége, amely megszabja a hivatalos érintkezések módját, formáját; a hivatalos kapcsolattartás formai szabályai, írott és íratlan szokásai, amelyeket hivatalos rendezvényeken, meghívásokon, megbeszéléseken alkalmaznak.</u> 2. Hivatalos tárgyalás jegyzőkönyve. 3. Műszaki jegyzőkönyv; technikai adatok feljegyzésére szolgáló hivatalos feljegyzés.
elegáns	<u>1. Ízléses választékossággal, előkelően és finoman öltözött <személy>.</u> 2. (kissé választékos) Előkelő. Elegáns hely, körök.

	3. (ritka) Ízléses, könnyedén finom. Elegáns forma, megoldás.
musical	Olyan színpadi műfaj, amely a zenés színház modernebb darabjait foglalja magába; olyan színházművészeti ág, amely egyesíti magában a zene, a tánc és a színházi dramatikusan elemeket. Kifejezetten szabad műfaj, az alkotók által formálható, nincsenek megdönthetetlen formai vagy műfaji szabályai.

A vasfüggöny jelentésének megbeszélése után érdemes a politikai jelentésről is beszélni.

2. Döntsd el a szöveg alapján, hogy az alábbi állítások igazak (I) vagy hamisak (H)!

Állítás	I/H
A darab elején egy üzenet megírása vagy az insta gyors csekkolása még belefér.	H
<i>Hiszen a színházban nem zavarhatjuk sem a színészeket, sem a többi nézőt.</i>	
Az első randevút érdemes színházba szervezni, hogy megismerhesd a választottad.	H
<i>A színházban az előadás alatt nem illik beszélni, beszélgetni, pedig egy első randevú pont arról szól, hogy jobban megismerhesd a másikat.</i>	
A színházi öltözeted függ attól, hogy melyik színházba, milyen darabra mégy.	I
A mobiltelefont érdemes kikapcsolni, hogy a fénye se zavarja meg a színészeket.	I
A színházba lépve illik köszönni a jegypénztárosnak, ügyelőknek is.	I
A taps közben érdemes elindulni, hogy a ruhatárból kikérhesd a kabátodat.	H
<i>Illik kivárni a tapsrendet, megvárni a vasfüggöny leeresztését, világítás felkapcsolását.</i>	

3. Magyarázd meg az első mondatot!

„Színházba járni ünnep, ilyenkor a lelkünk is ünneplőbe öltözik.”

- a színház kizököknt a hétköznapokból
- Thália papnői/papjai a színészek – vallási eredetű műnem
- különleges alkalom, fel kell készülnünk lelkiileg is, hogy színházba megyünk, ahol másképp kell viselkednünk, mint a hétköznapokban...

4. Mit jelent a „félelegáns” kifejezés?

- olyan öltözet, amely ünnepeleyesebb, mint a hétköznapoi öltözetünk, de nem visszük túlzásba a „kiöltözést”
- érdemes példákat hozatni a gyerekekkel, hogyan képzeli el magukat „félelegánsan”

Egyéb ötlet:

- A mobiltelefon kikapcsolása esetében kibeszélhető még:
 - a) előadásokon nem készíthetünk felvételeket – szerzői jog
 - b) az általunk készített képen más is látszódkhat, ha feltesszük a képet a közösségi oldalunkra, személyiségi jogot sértünk.
- – Ha valakinek betegség miatt mindenképpen ennie kell valamit a színházban, természetesen legyen nála egy-egy cukorka, de ne hamburger vagy zörgő csomagolású csokoládé, cukor. – Köhögni, tüsszenteni csak zsebkendőbe

illik. Ha beteg vagy, inkább hagyd ki a darabot!

Forrás:

- A magyar nyelv értelmező szótára, Arcanum
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <http://bethlenszinhaz.blogspot.com/2018/11/a-xxi-szazadi-szinhazi-megjelenes.html> (Megtekintés: 2023.05.23.)
- <https://k2szinhaz.hu/szinhazi-illemszabalyok-hogyan-viselkedjunk-a-szinhazban/> (Megtekintés: 2023.05.23.)
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

Sétálunk, sétálunk... – az andalgás illemtana

(1) Minden változik, a társas viselkedés szabályai is. Ami korábban udvariatlanságnak számított, az manapság már nem feltétlenül tűnik annak. Mégis érdemes néhány régi elvárásra figyelni, **hiszen minden gesztusunkkal magunkról üzenünk a másoknak.**

(2) Amikor barátnőddel sétálni indulsz, figyelj, hogy a lány mindig a fiú jobbján megy. Ez a középkorból eredő szokás a nő védelme érdekében alakult ki. A lovag jobbján vezette a szebbik nem képviselőjét, így veszély esetén könnyebben előránthatta a bal oldalára kötött kardját. **Nem utolsó sorban a hölgy számára is kényelmesebb, „akadálymentes” így a séta.**

(3) Manapság ugyan nem fenyegeti lépten-nyomon veszély a nőket, ügyelj arra, hogy barátnőd minden esetben a „védett oldalon” menjen, bár ez nem mindig jelenti szigorúan a jobb oldalt. Egy keskeny járdán például az úttesttől távolabbi, esős időben az esőcseppektől, sártól védett oldalon menjen a lány. Keskeny lépcsőn engedd őt magad elé, míg lefelé te haladj elől, hogy figyelmeztess, ha valami akadály kerül utatokba.

(4) Ha két lány társaságában sétálsz, akkor menj középen, két férfi esetében pedig a nőt közrefogja a két férfi. És persze mindezt felülírja, ha valamelyik fél kényelmetlenül érzi magát az adott helyzetben, vagy túl keskeny a járda. **A többi járókelőt semmiképp ne zavarjátok a közlekedésben!**

(Oktatási célra átalakított szöveg)

1. Jelöld a szövegben, honnan hiányozhatnak az alábbi mondatok, tagmondatok! Írd egy hiányjel (√) fölé a mondat betűjelét!

- Nem utolsó sorban a hölgy számára is kényelmesebb, „akadálymentes” így a séta. – **(2) bek. utolsó mondata**
- A többi járókelőt semmiképp ne zavarjátok a közlekedésben! – **(3) bek. utolsó mondata**
- hiszen minden gesztusunkkal magunkról üzenünk a másoknak. – **(1) bek. utolsó tagmondata**

2. Olvasd el az alábbi bekezdést, és oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A skandináv országokban **3. (azonban)** a hölgyeket csak a bal oldalon szavad vezetni, itt **6. (ugyanis)** úgy tartják, hogy az a szív oldala, c kell közel állnia a nőnek. **5. (Ugyanakkor)** vannak olyan országok (Afrika egyes részeim, az ázsiai szigetvilágban), **ahol (2.)** a nők töltik be a vezető szerepet, **4. (számukra)** kultúridegen a „védelmezett szerep”.

- Írd az alábbi bekezdésrészletbe a hiányzó szavak sorszámát!
1. ahhoz, 2. ahol, 3. azonban, 4. számukra, 5. ugyanakkor, 6. ugyanis
- Írd a bekezdés előtti zárójelbe, hányadik bekezdésnek lehet része (vagy hányadik bekezdést követheti) ez a szövegrész! Röviden indokold meg a válaszodat!
 - 2. bekezdés
 - általános (E/3); kiegészíti a jobb oldalon vezetéssel ellentétes szokással

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/>) (Megtekintés: 2022.10.14.)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemlönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Hossó Nikolett: Mindent az illemlről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>) (Megtekintés: 2022.11.14.)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemlkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021

– Magyar irodalom órán a *Toldi* feldolgozásánál javaslom, a második éneknél, György étkezése, de jó lehet *A Pál utcai fiúk* esetében is az utcai árus részleténél. – Az első két feladat osztályfőnöki téma felvezetésére is alkalmas. – Osztályfőnöki óra keretében is jól használható, természetesen válogatva a feladatok közül, illetve kiegészíthető. Jó lehetőség a kiegészítésre 5., 6., 8., 7. feladat, de akár a diákok saját családjuk étkezési szokásairól is beszélhetnek.

– Fontos a tény és vélemény elkülönítése, annak megtanítása, hogyan ismerhetik fel, illetve alkalmazhatják ezeket a szövegben, a hétköznapi kommunikációban. – A feladat megbeszéléssel, szóbeli megoldással indul. A gyerekek csak utána kapják kézhez a feladatot. Reményeim szerint egy A/5-ös lap elegendő.

Az étkezési kultúra „csendes halála”

(1) Az étkezési kultúra hosszú évszázadok alatt alakult ki olyanná, amilyenek ma ismerjük. Őseink még kézzel, közös tálból ettek, az evőeszközök használata a 18. század közepére honosodott meg, s ezt követően a polgárság életében megjelent az asztali viselkedés illemkódexe. A szalvétát a 15. században használták először, és ezzel egyidejűleg rövidült az abrosz, ami korábban kéztörlésre is szolgált.

(2) Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása, így már az étkezésnek sem adjuk meg a módját, ami nem jelent mást, mint hogy tiszteletet fejezünk ki a másik iránt, azaz úgy eszünk, viselkedünk az asztalnál, hogy a közös étkezés egy kellemes élmény legyen mindannyiunk számára.

(3) A változás hátterében a család szerepének, típusának megváltozása is állhat, hiszen a klasszikus családmódel felbomlásán túl jelentősen lecsökkent az az idő, amit a közös, kulturált étkezésre fordítunk. Ugyanakkor a gyorséttermek, a félkész ételek elterjedése is bizonyára hozzájárult ahhoz, hogy kevesebb időt töltsünk az ételek elkészítésével, illetve a közösen elfogyasztott ebéd, vacsora fontossága is háttérbe szorult.

(4) Pedig a gyermek fejlődésének fontos részét képezi, hogy szüleitől elsajátítsa társas viselkedés, köztük az étkezés kultúráját. Újra nagyobb figyelmet kellene fordítanunk arra, hogy az étkezés a táplálkozáson túl egy élvezetes, szociális alkalom legyen.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. szöveghez kapcsolódó lehetséges kérdések:

a. Véleményetek szerint mire utal a szövegben az „Életünk számos területére jellemző a szokások lazulása...” ?

Lehetséges válasz: Már nem figyelünk arra, hogy udvariasak legyünk az étkezésnél (pl. telefonálunk, internetezünk...).

b. Említs két másik példát, ahol ez a „*lazulás*” megfigyelhető!

pl. köszönés, közlekedés, tanár-diák viszony, levélírás, köszöntések....

c. A szöveg szerzője miben látja a változás okait?

a család változása; gyorséttermek megjelenésén népszerűsége; ételek változása

d. Tényt vagy véleményt fogalmaz meg a szerző? Húzd alá a szövegben azokat a nyelvi elemeket, amelyekkel a válaszodat alátámaszthatod!

Véleményt fogalmaz meg.

– is állhat; is bizonyára hozzájárult

e. Miért tartja fontosnak a szerző, hogy az említett változás lassuljon, „visszaforduljon”?

Mert ez is az emberek együttélését segíti, része a társas kapcsolatok mindennapjainak.

f. Te is fogalmazd meg a véleményedet a változsról! Álláspontodat indokold!

Egyéni megoldások, fontos azonban a kifejtett, szabatosan megfogalmazott indoklás.

2. A családokban milyen étkezési szokások vannak?

Egyéni megoldások

3. Eljátszható vállalkozó diákok esetén az iskolai menzán történő ebéd.

Jó alkalom lehet arra, hogy:

- szembesüljenek a szokásaikkal (étel, amihez hozzá sem nyúl; telefonozás; víz öntése a levesbe ...)
- a problémák megbeszélése, megvitatása

Forrás:

- etikettiskola.hu - <http://etikettiskola.hu/blog/az-etkezesi-kultura-csendes-halala/> (Megtekintés: 2021.12.08.)

A szöveg beilleszthető a magyar nyelv kommunikációs témakörébe, illetve minden irodalmi anyagrészhez, amelyben a férfi-nő kapcsolat megjelenik, például Boccaccio novellái vagy akár Petrarca, Balassi versei.

Éttermi randevú – útmutató fiúknak

- (1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illeten szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevú esetében különösen érdemes erre figyelni.
- (2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem a meccsre mégy, figyelj arra, hogy ne viselj gyűrött inget, pólót, foltos, koszos ruhát. A cipőd is legyen tiszta, hajad megfésülve. Légy ápolat, a „Neander-völgyi” stílus ritkán menő.
- (3) Meghívóként sem illik késni. Az étterembe te lépsz be először, és tartod az ajtót mindaddig, amíg a nő is belép. Ha a helyzet úgy kívánja, használd a ruhatárat! Segítsd le a barátnőd kabátját, és csak az után vedd le a magadét! Ha előre foglaltál asztalt, azt jelezd a pincérnek, ha nem, akkor te magad keress egy szabad asztalt! Először a hölgy ül le.
- (4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj és ne hangoskodj! Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd udvariasan rendelj, ne sűrgesd a pincért. Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálót! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapjátok a saját fogásokat, csak ez után lehet elkezdni az evést.
- (5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tényéjába nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abbahagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.
- (6) Étkezés után, de legkésőbb a fizetésnél illik megköszönni a kiszolgálást. Távozáskor segítsd fel a kabátot a barátnődre, csak utána vedd fel a sajátodat, és udvariasan köszönj el az étterem dolgozóitól is.
- (7) Egy éttermi randi szólhat romantikáról, nevetésről, egy kis feszengésről – és ez így van jól. Légy önmagad, figyelj a másokra, és élvezd, hogy épp most írtátok az első (vagy sokadik) közös emléketeket egy tál bolognai fölött.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

a. A fiúnak érdemes előbb érkeznie, ha ő hívta meg a lányt.	I
b. A lányoknak randin tilos desszertet enni.	H
c. A barátnőd tányéjról kóstolni az első randin teljesen elfogadott.	H
d. A túl laza vagy koszos öltözet nem illik éttermi randevúhoz.	I
e. A randi után kötelező megkérdezni, lesz-e második alkalom.	H

2. Karikázd be a helyes választ!

Miért nem jó, ha a fiú a focieredményeket nézegeti randi közben?

- a. Mert nem illik hangosan örülni.
- b. Mert a barátnője nem szereti a focit.
- c. Mert ilyenkor a figyelmét a másik félre kell fordítania.
- d. Mert zavarja a pincéreket.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?

- a. A mobillal játszani, amíg nem érkezik meg az étel.
- b. Természetesen viselkedni.
- c. Köszönetet mondani a vacsoráért.
- d. Nevetni a fiú viccein.

Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?

- a. Hogy ő rendeli meg a lány által választott ételt a pincérnél.
- b. Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
- c. Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, nehogy kihűljön az étel.
- d. Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

3. Írd a mondatok mellé, hányas számú bekezdés tartalmát egészíti ki!

- A borralaló mértéke itthon általában 10–15%, hacsak a számla nem tartalmazza azt. 6. bek.
- Az étteremben a legjobb hely a bejárattal szemben van. 3. bek.
- A ruhaszervétát soha ne illesszük a nyakunkba, az ölünkbe fektetve használjuk! 5. bek.
- Az étterem is „veszélyes hely” lehet, és a te dolgod védeni a hölgyet. 3. bek.
- Napjainkban egyre több az ételallergia. 4. bek.

4. Az első bekezdésben szerepel az alábbi tagmondat: „*saját magunkról is sokat elmondunk*”. Magyarázd meg, mit jelent a szövegrész!

A viselkedésünk alapján rólunk is gondolnak valamit, megítélnék bennünket.

A második bekezdésben szerepel a „*Neander-völgyi*” stílus (2) kifejezés. Mit jelent ez a kifejezés ebben a szakaszban?

Az ápolatlan emberre utal.

Ugyanezt a kifejezést az (5)-ös számú bekezdésnél is használhatnánk. Abban az esetben milyen jelentéssel bírna a kifejezés?

Kulturálatlan viselkedésű ember.

Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „*A kulturált étkezés zajmentes.*” Vajon mi a jelentése?

Ne együnk hangosan (ne csámcsogjunk, szüröcsöljünk)!

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/>(<https://elteonline.hu/wpcontent/uploads/2016/02/>)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az étetem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

A szöveg beilleszthető a magyar nyelv kommunikációs témakörébe, illetve minden irodalmi anyagrészhez, amelyben a férfi-nő kapcsolat megjelenik, például Boccaccio novellái vagy akár Petrarca, Balassi versei.

Éttermi randevű – útmutató lányoknak

(1) Az étterembe járás nemcsak gasztronómiai élmény, hanem társasági esemény is, ahol az illető szabályainak betartása alapvető elvárás. A kulturált viselkedés nemcsak mások kényelmét és élményét szolgálja, hanem saját magunkról is sokat elmondunk. Egy éttermi randevű esetében különösen érdemes erre figyelni.

(2) Éppen ezért fontos az étteremhez illő, megfelelő öltözet és viselkedés. Nem kell estélyi ruha, de a mackónadrág maradjon otthon! Olyan ruhát válassz, amelyben jól érzed magad, és kényelmesen tudsz ülni egy órát. A smink lehet természetes – nem érdemes túlzásba esni, még a végén nem ismer fel a fiú. Ne izgulj, köszönj könnyedén! A randik nem a tökéletességről szólnak – hanem arról, hogy jól érzitek magatokat egymással.

(3) Meghívottként sem illik sokat késni. Az étterembe a fiú után lépsz be, ő tartja neked az ajtót. Engedd, hogy lovagias lehessen, köszönd meg, ha lesegíti a kabátodat, és asztalt választ. Te döntöd el, hová ülsz. Érdemes olyan helyet választanod, ahonnan látod az éttermet.

(4) Kulcsnak, mobilnak, táskának nincs helye az asztalon. Ne könyökölj, és ne hangoskodj. Az étlap átnézése után adj időt a választásra a társadnak is, majd közöld a fiúval, mit választottál. Ne rendeld a legdrágább ételt csak azért, mert nem te fizetsz! Ha valamiről nem tudod, hogyan, miből készült, nyugodtan kérdezd meg a felszolgálatot! Neki ismernie kell az étlapon szereplő ételek összetételét. Nem kell diétásan szenvedni, ha közben a steak szemez veled. Egyetek jól, szabad nevetni, és igen, ehetsz desszertet is. Amikor az étel megérkezik, illik megvárni, míg mindketten megkapjátok a saját fogásokat, csak ez után kezdjétek el az evést!

(5) Fontos az evőeszközök helyes használata. A kés a jobb, a villa a bal kézben van (balkezeseknél természetesen fordítva), és ne gesztikulálj az evőeszközökkel. Nem illik teli szájjal beszélni, és hangosan kommunikálni, és persze más tányérjába nyúlni! A kulturált étkezés zajmentes. Ha rövid időre abba hagyod az evést, az evőeszközt keresztbe teheted a tányéron; ha végeztél, párhuzamosan helyezd őket a tányéron jobb oldalra igazítva, a szalvétát pedig a tányér bal oldalán hagyd kissé összegyűrve.

(6) Egy találka velejárója a kulturált beszélgetés. Ez nem színház, ahol te vagy a néző. Egy jó randi kétoldalú. Legyél kíváncsi, figyelj a másikra, és vidd bele a saját energiádat is!

(7) Étkezés után, de legkésőbb a távozáskor köszönd meg a kiszolgálást, és engedd, hogy a fiú felsegítse rád a kabátot, és udvariasan köszönj el te is az étterem dolgozóitól.

(8) Mosolyogj, köszönd meg az estét, ha jól éreztél magad, nem kell jéghercegnőt játszani. Egy „Nagyon jó volt, örülök, hogy elhívtál.” mondat megalapozhatja a következő randit.

(oktatási célra átalakított szöveg)

1. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

a. A meghívott lánynak illik pontosan érkeznie a randevűre, nem késnet.	H
b. A lányoknak randin tilos desszertet enni.	H
c. A vacsora udvarias megköszönése is második randi esélye lehet.	I
d. Nem illik drága ételt választani csak az ára miatt.	I
e. Az étel kiválasztásánál szerényen válassz, ne gondolják, hogy sokat eszel.	H

2. Húzd alá a helyes választ!

- Miért NEM illő, ha a fiú előre engedi a lányt, amikor belépnek az étterembe?
 - a. Mert a vendégek megbámulják a belépőt, aki így zavarba jön.
 - b. Mert először a fiúnak kell meggyőződnie arról, hogy a hely biztonságos.
 - c. Mert akkor a pincérek azt hiszik, a lány fizeti majd a vacsorát.
 - d. Mert mégis csak a fiú a vezető egyéniség, ő fog fizetni.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a lány részéről a szöveg szerint?
 - a. Kérdéseket is feltenni a fiúnak.
 - b. Mesélni magáról.
 - c. Sminkelten érkezni a randevűre.

- d. Harsányan, hangosan nevetni a fiú viccein.
- Milyen viselkedés NEM ajánlott a fiú részéről a szöveg szerint?
 - a. Hogy ő rendel meg a lány által választott ételt a pincérnél.
 - b. Hogy nem könyököl az éttermi asztalra.
 - c. Hogy nem vár másra, rögtön elkezd enni, ne hogy kihűljön az étel.
 - d. Hogy távozáskor először ő veszi fel a kabátját, utána segít a lánynak.

3. Írd a mondatok mellé, hányas számú bekezdés tartalmát egészíti ki!

Csak akkor nézd meg a mobilodat, ha nagyon fontos üzenetet vársz, és ezt jelezd!	4. bek.
Az étteremben a legjobb hely a bejáratnál szemben van.	3. bek.
A ruhaszalvétát soha ne illesszük a nyakunkba, az ölünkbe fektetve használjuk!	5. bek.
Az étterem is „veszélyes hely” lehet, és a fiú dolga védeni a hölgyet.	3. bek.
Napjainkban egyre több az ételallergia.	4. bek.

4. Az első bekezdésben szerepel az alábbi tagmondat: „*saját magunkról is sokat elmondunk*”.

- **Magyarázd meg, mit jelent a szövegrész!**

A viselkedésünk alapján rólunk is gondolnak valamit, megítélnék bennünket.

- **Mit jelent, mire utal a (3)-as számú bekezdés részlete: „*Engedd, hogy lovagias lehessen*”?**

A női egyenjogúság túlgondolása miatt manapság gyakran visszautasítjuk a segítőkész férfiak udvarias gesztusait, ami gyakran sajnós már-már sértő.

- **Magyarázd meg, mit jelent az utolsó bekezdésben a „nem kell jéghercegnőt játszani” kifejezés!**

Nyugodtan légy kedves, nem szégyen, ha jól érezted magad, vidám vagy.

- **Az (5)-ös számú bekezdésben szerepel az állítás: „*A kulturált étkezés zajmentes.*” Vajon mi a jelentése?**

Ne együnk hangosan (ne csámcsogjunk, szürcsölgünk)!

Forrás:

- Csorba Kata: Randi etikett (in: <https://illemtan.hu/blog/2020/02/12/randi-etikett/>)
- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://illemtan.hu/blog/2018/09/26/szinhazi-etikett/>

Szöbeli vizsgahelyzetben

A feladatlap a szóbeli vizsgahelyzet kulturált „kivitelezését” segíti. Ezt az anyagrészt a magyar nyelv tantárgy tanítási menetébe illeszthetjük be, megfelelő helye lehet a retorika, illetve a tudományos stílus szóbeli műfajai tananyagban.

A témát 8. évfolyamtól ajánlom. Egyrészt a középiskolai szóbeli felvételik előtt alkalmas lehet a felkészülésre, másrészt az idősebb korosztálynál megjelenő nyelvvizsga kommunikációs helyzetére készíthet fel.

Az óra menetében megemlíthető:

- az általános kulturált viselkedés kérdése;
- az ápoltság;
- a kommunikáció nem nyelvi eszközei és azok hatása;
- a kulturált nyelvi kommunikáció elvárásai.

Szöbeli vizsgahelyzetben

Egy szóbeli vizsga nemcsak a tudásod számonkérése, hanem egyfajta megjelenési és viselkedési helyzet is. A vizsgáztatók számára fontos, milyen benyomást keltesz – ezért nemcsak a válaszaid számítanak, hanem az is, hogyan nézel ki és viselkedsz. Ezért néhány egyszerű szabályt érdemes betartani.

A megmérettetésre érdemes legalább 15–20 perccel korábban érkezni (számítani kell a közlekedési problémákra, az időjárásra is). Így van időd megnyugodni, előkészíteni a szükséges iratokat (személyi igazolvány, diákigazolvány, vizsgabehívó), és szükség esetén használni a mosdót. A késés illetlenség, és gyakran akár a vizsga lehetőségének elvesztéséhez is vezet.

A megjelenésed az alkalomhoz illő legyen. Az ápolt, tiszta, rendezett külső tükrözi a vizsgáztatók és a vizsga iránti tiszteletet, tehát komoly, inkább „ünneplős” öltözet javasolt. Kerülni kell a sportos, túl laza, kihívó ruhadarabokat (lányoknál a túl rövid szoknyát vagy túl mély dekoltázst). A hajad legyen tiszta, rendezett, ne takarja el az arcodat. Tartózkodj a túl erős illatoktól, sminktől vagy harsány ékszerektől, mert ezek elvonhatják a figyelmet a feleletedről.

Fontos, hogy udvarias és tisztelettudó légy. Ha kopogsz az ajtón, az határozott legyen, de ne dörömbölj. A terembe lépve jól hallhatóan, udvariasan köszönj, és amikor már becsuktad magad mögött az ajtót, akkor mutakozz be jól érthetően, teljes névvel. Érthetően beszélj, ne motyogj, ne hadarj, és mindig nézz a kérdezőre! Mosolyogj, hiszen így látják rajtad, hogy bármennyire izgulsz, nyílt, nyitott a viselkedésed. Ezt sugallja az is, ha a vizsgáztató szemébe nézel. A testtartásod is „beszédesebb”, ülj egyenes háttal, ne dobolj az ujjaidal, lábaddal, és ne billegj a széken. Ha lány vagy, ülésnél zárd össze a térdedet, és döntsd a lábadat kissé oldalra. Ilyen alkalmakkor ne viselj túl rövid szoknyát, mert abban sokkal nehezebb leülni, és a feszengetés zavaró lehet. Ha fiú vagy, azt javaslom, lábaid kis, laza terpeszben legyenek.

Fontos, hogy figyelj, és természetesen, udvariasan beszélj. Ne ijedj meg, ha nem tudsz valamit, arra gondold, hogy a vizsgáztató remélhetőleg arra kíváncsi, amit tudsz. Feltételezd, hogy segítőkész. A válaszadások alatt kerüld a túlzott közvetlenséget, de legyél együttműködő, nyitott.

A vizsga végén köszönd meg a lehetőséget, és udvariasan köszönj el. Ügyelj arra, hogy az ajtót csendben csukd be magad mögött, a hangosan becsapott ajtó dühöt, elégedetlenséget üzen, udvariatlan.

(oktatási célra átalakított szöveg)

Olvasd el a szöveget, és oldd meg az alábbi feladatokat!

1. Húzd alá a helyes választ!

Mit fejez ki az, ha valaki rendezett, ápolts külsővel jelenik meg a vizsgán?

- a) divatérzék
- b) magabiztosságot

- c) tiszteletet
- d) félelmet

A szöveg szerint milyen ruhadarabokat célszerű elkerülni vizsgahelyzetben?

- a) egyszerű póló
- b) mélyen kivágott felső
- c) ing vagy blúz
- d) szolid szoknya

A szöveg szerint hogyan érdemes viselkedni a vizsga alatt?

- a) Minél gyorsan mondjuk el mindazt, amit tudunk.
- b) Végig komolyan viselkedni, ne gondolják, hogy komolytalan vagy. c) Nem szabad a vizsgáztatóra nézni, mert attól ideges lesz.
- d) Mosolyogni, mutatva, hogy igyekszünk nyitottak lenni.

Miért ajánlott korábban érkezni a vizsgára?

- a) Hogy előbb mehess haza.
- b) Hogy legyen idő nyugodtan felkészülni.
- c) Mert a vizsgáztató előbb akar végezni.
- d) Hogy helyet foglalj az első sorban.

2. Írd a szöveg alapján a mondat mellé, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

- A szöveg szerint mindenképp ünneplő ruhában kell vizsgázni. **H**
- A vizsgahelyiségbe belépéskor illik köszönni. **I**
- A vizsgáztatók nem veszik észre, ha valaki idegesen dobol az ujjával. **H**
- A vizsgán nemcsak a tudás, hanem a viselkedés is számít. **I**
- A belépéskor illik megköszönni a vizsgalehetőséget. **H**

3. Keresd ki a szövegből a vizsga szó szinonimáit!

számonkérés, megmérettetés

4. Mit jelent a testtartásod is „beszédes” kifejezés?

Azt, hogy az is sokat elárul rólad, hogyan ülsz a széken, hogyan mozdulsz.

Mit javasol a szöveg ezzel kapcsolatban?

Ülj egyenesen; ne dobolj; ne billegj a széken; lábaid megfelelően helyezkedjenek el.

Forrás:

- Gedényi Zsuzsanna: Zsuzsi néni illemkönyve, Tinta Könyvkiadó, Bp., 2003
- Görög Ibolya: Mindennapi maceráink, Athenaeum Kiadó, Bp., 2000
- Görög Ibolya: Protokoll az életem, Athenaeum Kiadótól, Bp., 2014
- Hossó Nikoletta: Mindent az illemről, (<https://stadiummagazin.hu/mindent-az-illemrol/>)
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor ajtókat nyit Etikett Iskola sorozat
- Kibédi Varga Katalin: A jómodor nem ciki Etikett Iskola sorozat
- Veszelszki Ágnes: Illemkalauz, Libri Kiadó, Bp. 2021
- <https://juratus.elte.hu/egyetemi-illemtan/> (megtekintés: 2025. június 22.)
- <https://ofi.oh.gov.hu/kiss-judit-singer-peter-vizsgapraktikak> (megtekintés: 2025. június 22.)